-1-

FÂTİHA SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre bi-rinci, nüzûl sırasına göre beşinci sûre-dir. Âyetlerinin sayısı yedidir. Mekke'de nâzil olmuştur.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü-ne, âline ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen dualarımızı işiten ve her şeyi hak-kıyla bilensin.

1: "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

2: "Hamd Âlemlerin Rabbine mahsustur."
3: "O, Rahmân ve Rahîmdir."
5: "Ancak sana kulluk eder ve ancak yardımı senden dileriz."
6: "Bizi doğru yola hidâyet eyle!."
7: "O kendilerine nîmet verdiğin mutlu kimselerin yoluna. O gazaba uğramışların ve sapmışların yoluna değil."

Tertip sırasına göre kulluk kitabımızın birinci sırasında yer almış, Mekke'de nazil olmuş Fâtiha sûresi diye maruf bir sûreyle karşı karşıyayız. İnşallah iki üç haftalık bir ders süresi içinde Rabbimizin bu sûrede bize intikal ettirmeyi murad buyurduğu mesajlarını, bize ulaştırmayı dilediği kulluk maddelerini tanımaya çalışacağız. Rabbim, anlatana anlatılanın güzelliğine uygun bir vüs'at, bir anlatım güzelliği versin. Hem anlatana, hem de dinleyenlere iman etmek ve amel etmek üzere, Allah kelâmını dinleme şuuru nasip buyursun inşallah.

Şunu itiraf edeyim ki; Fâtiha sûresini anlamak ve anlatmak gerçekten çok zordur. Çünkü **"Ümmü'l Kitap"** Kitabın anası ve **"Fâtihatu'l kitap"** Kitabın açıcısı, kitabın anahtarı sayılan bu sûre, hemen hemen Kur'an'ın tümüne bir bakıştır. Onun içindir ki bu sûreyi anlayabilmek ve anlatabilmek için Kur'an'ın tümünü anlamayı, Kur'an'ın tümüne vukûfiyeti gerektirecektir.

"Kur'an'ın tamamı Fâtiha'da, Fâtiha'nın tamamı da besmelede toplanmıştır".

Buyuran Hz Ali (r.a) hazretleri de herhalde bunu kasteder. Kur'an'ın tamamı Fâtiha'da, Fâtiha'nın tamamı da besmelede özetlenmiştir. Onun içindir ki Fâtiha'yı anlayabilmek Kur'an'ı anlamaya bağlıdır. Kur'an'dan on sûre bilen birisinin Fâtiha'yı anlaması ve anlatmasıyla, yirmi sûre bilenin anlaması ve anlatması farklı olacaktır. Kur'an'ın tümüne vakıf olan birisinin anlatması elbette farklı olacaktır. Keşke şurada, içimizde böyle birisi olsaydı da Fâtiha'yı ondan dinleseydik.

Ama inşallah ben anlayabildiğim kadarıyla size anlatayım, duyabildiğim kadarıyla size duyurmaya çalışayım, ben de, sizler de Fâtiha'yla kuşanalım. Ben de, sizler de yarına Fâtiha bilen birileri olarak çıkalım. Ben de, sizler de Fâtiha'yla dirilip çevremizdekileri Fâtiha'yla diriltelim inşallah.

Kur'an'ın daha bir güzel anlaşılabilmesi için âlimlerimiz onu ikiye ayırırlar; Mekkî ve Medenî diye. Yine meselâ Mevlânâ Ebul Kelâm ve Elmalı merhum gibi bazıları da Fâtiha ve diğerleri diye Kuranı ikiye ayırır. Bunların delilleri de Kur'an-ı kerim'deki şu âyet-i kerimedir:
"Andolsun ki, sana daima tekrarlanan yedi âyetli (Fâtiha'yı) ve Kur'an-ı Azîm'i verdik.
(Hicr 87)

Rabbimiz kitabını işte böyle tekrar edilen yedi ve Kur'an diye ikiye ayırırken, kimilerinin de günümüzde farklı ayırımlar yaptıklarına şâhit oluyoruz. Meselâ kimilerinin iman ve diğerleri diye kitabı ikiye ayırdıklarını ve sadece kitabın iman âyetlerini gündeme getirip öteki âyetleri görmezden geldiklerini, kimilerinin zikir âyetleri ve diğerleri diye onu ikiye ayırıp sadece zikre

konu olan âyetleri bayraklaştırıp ötekileri örttüklerini, kimilerinin cihad ve diğerleri diye onu ikiye ayırıp sadece cihad âyetlerini terennüm edip diğerlerini diskalifiye ettiklerini, kimilerinin kıssa ve diğerleri diye, kimilerinin ahlâk âyetleri ve diğerleri diye, kimilerinin tevhit âyetleri ve diğerleri diye onu ikiye ayırıp bir bölümünü sürekli gündeme getirip öteki bölümü görmezden geldiklerini görüyoruz. Tabii böyle işine gelen tarafı gündeme getirip öbür tarafı örtmek adına değil de Kur'an daha güzel anlaşılsın diye âlimlerimiz Fâtiha ve diğerleri diye onu ikiye ayırmışlardır.

Fâtiha'nın genel muhtevasına baktığımız zaman üç bölümden müteşekkil olduğunu görürüz:

1, Övme (hamd),

2, Talep (isteme),

3, Talebe cevap.

Sûrenin bu üç bölümü ihtiva ettiğini görüyoruz. Bunu şöyle anlayabiliriz: Farz edin ki resmi bir daireden, bir makamdan bitecek bir işimiz var. Bir daire müdürüne sunacağımız bir maruzatımız, yahut ondan bitecek bir işimiz var. Ne yaparız? Önce bu müdürün yanına kadar gidilir ve övülür müdür. İşte sen bu makamın sahibisin, sen bu işin ehlisin diyerek methedilir. Sonra da halimizi, maruzatımızı ona arz ederiz. Benim durumum şudur, şöyle bir müşkilim var ve hu işin halli sendedir, bunu sen halledersin. Ne olur bu işime bir el atıp tavas-sut ediversen, şuraya bir telefon ediversen, bir emir veriversen deriz.

İşte Fâtiha'nın muhtevası da aynen böyledir. Fâtiha'da da önce överiz Rabbimizi, hamd ederiz O'na. Hamdimiz, övgümüz sanadır ya Rabbi! Sen buna lâyıksın! Sen bunun ehlisin! Senden başka ham-de lâyık birini bilmiyoruz! Bu işin sahibi sensin! deriz. Sonra da kulluğumuz sanadır Allah'ım! Köleliğimiz sanadır! Senden başkasına kulluk yapmayız! Senden başkasına minnet etmeyiz! Senden başkasının önünde el açıp dilencilik yapmayız! Senden başkasına halimizi arz et-meyiz! Senden başkasından bir şey beklemeyiz! dedikten sonra hemen müşkilimizi, maruzatımızı, talebimizi söyleriz. Allahım! Sen bu işin ehlisin, ne olur bize sırat-ı müstakimi gösteriver. Bize doğru yolu gösteriver! Bizi doğru yola iletiver! Bizi doğru yoldan ayırma! deriz.

Fâtiha'daki bizim bu ısrarlı talebimize karşılık Rabbimiz de bundan sonraki sûrenin, yâni Bakara sûresinin ikinci âyetinde cevaben buyurur ki: Kullarım! Gerçekten siz bu talebinizde ciddi misiniz? Gerçekten benden ne istediğinizin farkında mısınız? Eğer sarhoş filan değilseniz, eğer aklınız başınızdaysa, eğer gerçekten benden ne istediğinizin farkındaysanız, yâni sırat-ı müstakim talebinizde ciddi iseniz, öyleyse işte istediğiniz sırat-ı müstakim. İşte istediğiniz hidâyet buyurarak kitabını karşımıza çıkarıveriyor:
"Elif lâm mîm. İşte kendisinde şüphe olmayan bu kitap muttakiler için hidâyet kaynağıdır."
(Bakara 1,2)

İşte Kur'an! İşte hidâyet! İşte doğru yol! İşte kendisinde asla şüphe olmayan ve kendisiyle yol bulmak isteyenlere yol gösterici olan Kur'an! buyurarak bize kitabını gösteriveriyor, önümüze kitabını açıveriyor. İşte bizim Fâtiha'daki talebimizin cevabı budur.

Bir insan düşünün ki günde en az kırk defa namazlarında Allah'tan sırat-ı müstakim istiyor. "Ya Rabbi ne olur bana dosdoğru yolu göster, ne olur beni sırat-ı müstakime hidâyet et" diyor. Allah da; "Ey kulum, işte sırat-ı müstakim! İşte istediğin dosdoğru yol!" buyurarak kitabını kendisine arz ettiği halde, yine de Kur'an'la beraber olmuyor-sa, Kur'an'la yol bulmaya çalışmıyorsa, Kur'an'ı anlamaya çalışmıyor-sa, ona müracaata yanaşmıyorsa, esasen bu adam ne istediğinin farkında olmayan bir sarhoştan başkası değildir. Namazlarında ne dediğinin, ne okuduğunun, ne istediğinin farkında olmayan sarhoştur bu insanlar.

Öyle değil mi? Meselâ birine yol sorup da o yola koyulmayan insan, ya küstahtır, ya da ne dediğinin, ne istediğinin, ne sorduğunun farkında olmayan bir sarhoştur. Madem ki gitmeyecektin niye sordun? Sordun niye gitmiyorsun? Ama adam sarhoş. Aklı başında değil. Ne dediğinin, ne istediğinin farkında değil. Günde an az kırk defa namazlarında:
"(Ya Rabbi) Bizi doğru yola hidâyet eyle!."
(Fâtiha 6)

Diyor. Ya Rabbi! Ne olur bizi hidâyete ulaştır! Bize sırat-ı müstakimini göster! diyerek Allah'tan böyle bir talepte bulunurken, söylediği bu cümlenin, okuduğu bu âyetin ne anlama geldiğini bilmediği için, o anda ne dediğinin, ne istediğinin farkında olmadığı için, tıpkı bir sarhoş gibi bu âyeti okuduğu için bu talebin cevabı olan Kur'an'la beraber olma gereği, Kur'an'la yol bulma gereği de duymamaktadır.

Ve işte Fâtiha'daki bu talebine karşılık Rabbimizin gösterdiği hidâyet rehberi olan Kur'an'ı gece gündüz anlamaya çalışmayan herkes sarhoştur. Kitaptan habersiz yaşayan herkes Allah'a karşı büyük bir küstahlık içindedir. Elinde kendisi rehberliğinde bir hayat yaşaması gereken Kur'an olduğu halde o kitaptan habersiz yaşayanlar, kitaptan habersiz hayatına program yapanlar kesinlikle yolsuz yordamsızdırlar.

Daha önce ifade ettiğimiz gibi Fâtiha sûresi için Rabbimiz **"Seb'ül Mesânî"** buyurur. Tekrar edilen yedi mânâsına. Çünkü Fâtiha sûresi tüm namazların tüm rekatlarında tekrar edilir. Aslında namazın bir önceki rekatında okunan bir sûrenin bir sonraki rekatın-da okunması mekruhtur. Ama Fâtiha böyle değildir. Her rekatta okumaktayız bu sureyi.

Fâtiha sûresinin yedi âyeti vardır. Yedi, İslâm'da sonsuzluk ifade eder. Kâbe'nin etrafındaki tavafın sayısı yedidir. Safa ve Merve arasındaki say'in sayısı yedidir. Yedi kat sema vardır. Allah'ın günlerinin sayısı yedidir. Bunlar hiç durmadan nasıl sürekli devam edip dururlarsa Fâtiha da hiç durmadan sürekli okunur durur.

Sûrenin ismi sadece **"Seb'ül Mesâni ve Fâtiha"** değildir. Bunların dışında onun başka isimleri de vardır. **"Ümmü'l kitap, Fâtihatu'l kitap, Sûre'tül hamd, Esas, El Vâfiyye, El kâ-fiyye, Kenz, Es Salât, Sûre-i Şükür, Sûre-i Dua, Sûre-i Şifa, Ta'lim-i Mesele"** gibi isimleri de vardır.

Allah'ın Resûlü Fâtiha'nın faziletiyle alâkalı bir hadislerinde buyurur ki:

"Şu dört âyet Rabbimin arşının altında asılı idi de Rabbim onları çok sevdiği kullarına hediye olarak indir-di."

Bunlardan birisi de Fâtiha'dır. Hattâ melekler: "Ya Rabbi sen onları, onların kıymetini bilmeyen insanlara mı indiriyorsun?" Demişlerdi de Cenâb-ı Hak: "Siz bilmezsiniz, ben bilirim!" İnsanlar onun kıy-metini bilecekler buyurmuştu. Gerçekten de tarih boyunca onun kıymetini bilenler bildiler. Kitabın kıymetini, Fâtiha'nın kıymetini bilenler hiç bir zaman eksik olmamıştır. Onun anlaşılması, tebliği ve muhafa-zası adına niceleri kendilerini feda ettiler. Kur'an adına bu ümmetten nice başlar verildi. Nice canlar feda edildi. Onun anlaşılması ve mu-hafazası adına niceleri başlarını verdi de başlarının gittiğinin farkına bile varmadılar.

Hiç bir kitaba nasip olmayan hıfz ancak bu kitaba nasip oldu. Yeryüzünde baştan sona ezbere bilinen hiç bir kitap yoktur, ama yoklayın Müslümanlardan en az onda biri bu kitabın hafızıdır. Yeryüzü bu kitabın hafizlarıyla doludur.

Bir gün Ayşe annemizin yanında Hz Yusuf (as) ve Mısır'daki hayatından söz açılır. Mısır'daki saray sosyetesi kadınların Hz Yusuf'-un güzelliği karşısında dayanamayarak elma yerine ellerini doğradıklarından söz edilir. Kadınlık duyguları galeyana gelen annemiz der ki: "Ne yâni! Mısır'da üç beş kadın Yusuf'u görünce onun güzelliği karşısında hayrete kapılıp parmaklarını doğramışlar. Bu da büyük bir şey mi sanki? Halbuki benim sevgilim öyle güzel ki onu bir kere gören, benim sevgilimin cemalini bir kere seyreden nice binler vardır ki, onun yolunda başlarını vermişlerdir" Hattâ onun yüzünü bile görmedikleri halde ona inanmış nice binler vardır ki onun uğrunda boyunlarını verdiler de o başı verenlerin haberleri bile olmadı. Onun uğrunda nice canlar verildi de o canların sahipleri can verdiklerinin farkına bile varmadılar.

Hattâ işte şu anda ondan asırlarca sonra geldikleri halde, onun cemâlini bile görmedikleri halde, bir kere adını duyup ona gönül vermiş, onun dâvâsına iman etmiş niceleri onun uğruna kellerini vermeye devam etmektedirler. İşte Çeçenistan, Filistin, Bosna ve doğusuyla batısıyla tüm İslâm dünyası.

Tarih boyunca ve bugün bu kitabın, bu peygamberin kıymetini bilenler hiç bir zaman eksik olmamıştır. Bu kitabın ezberlenmesi adı-na, bu kitabın okunup anlaşılması adına, bu kitabın muhafazası, ha-yata hâkimiyeti adına nice kelleler, nice canlar, nice ömürler, nice me-sailer fedâ edilmiştir.

“Ben isteseydim Fâtiha’dan yüz deve yükü kitap telif ederdim” buyuran Hz. Ali Efendimizden tutun da, Fâtiha’dan bin mesele çıkaran Fahreddin Râzî’ye kadar, Fâtiha’yı anlayabilmek için on, on beş yılını veren seleften pek çoklarına kadar onun kıymetini bilenler bildiler. Allah bizleri de Fâtiha’nın kadr u kıymetini bilenlerden, onu anlayıp onun istediği gibi inanan ve yaşayan kullarından eylesin inşallah.

Bu kısa mukaddimeyle genel bir bakış yaptığımız sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya çalışalım inşallah.

1: “Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla”

Fâtiha sûresinin birinci âyeti besmeledir. Âlimlerimizin ekseriyetinin görüşü budur. Kur’an-ı Kerim’de 114 yerde besmele vardır. Bunlardan 113 tanesi sûre başlarında, bir tanesi de Neml sûresinde, sûre ortasındadır.
“Süleyman’dan bana Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla bir mektup bırakıldı.”
(Neml 30)

Âlimlerimizin ekseriyetine göre Neml sûresinin ortalarında geçen bu besmele sûreye ait bir âyettir. Diğer sûre başlarında geçen besmeleler de o sûrelere ait birer âyettirler.

Besmele çok çeşitli fonksiyonlara sahip bir muammadır. Besmele bizim dilimizde koruyucu bir melektir âdeta. Bir türlü dilimizden düşürmeyiz onu. Çin’den gelmiş çok kıymetli bir vazo. Bir yere koyarken besmele, silerken kırılmasın diye besmele. Yemek yerken şeytanı yediğimize ortak etmemek için besmele, az yemek için besmele, doymak için besmele. Ticaretle uğraşıyorsak müşteri bol olsun, kazancımız iyi olsun diye dükkanın kapısını açarken besmele, aman hırsız girmesin diye kapatırken besmele. Para sayarken aman yanlışlık yapmayalım diye besmele. Tehlikeli bir iş yaparken besmele, ampulü takarken, sökerken aman elektrik çarpmasın diye besmele, bes-mele, besmele. Âdeta koruyucu bir melek gibi onu dilimizden hiç düşürmeyiz. Hattâ bazılarına göre iyi bir besmele çekersen suda yürür, gökte uçarsın. Besmele sadece bu işler için kullanılıyor bugün. Onun bizim hayatımızdaki fonksiyonu işte bu kadar basitleştirilmiş.

Halbuki besmelenin bizim hayatımızdaki mânâsı ve rolü bu kadar basite indirilmemeliydi. Çünkü besmelenin bizim hayatımızda taşıdığı çok daha büyük fonksiyonları vardı.

Besmeleyi biraz tanımaya çalışalım inşallah. Hani demin söylemiştim; Hz. Ali Efendimiz der ki:

"Kur’ân’ın tamamı Fâtiha’da, Fâtiha’nın tamamı besmelede, besmelenin tamamı da (B) harfin de toplanmıştır.”

Her gün, her namazımızda defalarca okuduğumuz ve âlimlerimizin beyanıyla Kur'an'ın tamamını içine alan bu besmelenin "B" harfi nedir acaba? "B" harfi Türkçe'de **"ile"** mânâsına gelen bir bağlaçtır. Arapça'da bunun adına **"ilsak"** denir. Bir konuşmada, bir yazışmada **"ile"** kelimesini gördüğümüz veya duyduğumuz zaman he-men anlarız ki, iki taraf var ve bu iki taraf arasında bir ilgi, bir bağ, bir münâsebet kuruluyor. Meselâ **"Hasan ile Tahir"** ifadesinde, bu **"ile"** bağlacını görünce hemen iki taraf arasında, yâni Hasan ile Tahir arasında bir alâkanın, bir münâsebetin kurulduğunu anlarız. Bu cümle nasıl tamamlanırsa tamamlansın fark etmez. Hasan ile Tahir Afganistan'a gittiler, veya beyaz giyinmişler gibi. İşte bu **"İle"** kelimesiyle ikisi arasında bir münâsebetin kurulduğunu anlarız.

Biz Besmelenin daha **"B"** harfine başlarken, **"Bi"** "İle" derken hemen iki taraf olduğunu ve bu iki taraf arasında bir münâsebetin kurulduğunu görürüz. Peki kimle kim arasında bir münâsebettir bu? Allah ile kul, âbid ile Mâbûd, Rab ile âbid arasında bir münâsebet. Allah ile kul arasında bir ilişki kuruluyor. Peki nedir bu münâsebet? Kulluk münâsebeti, ubûdiyet ve rubûbiyet münâsebeti. Demek ki Besmele Allah'la kulun irtibatının beyanı, Rab ile âbid arasındaki kulluk mukavelesidir. Başka bir ifadeyle Allah'la kul arasındaki program maddelerinin tespitidir. Yâni bir mü'min besmelenin daha **"B"** harfine başlarken şunu demektedir: Ya Rabbi! Şu anda senin adına, senin namına, senin için, sen istediğin için, senin benim hayatıma aldığın kulluk maddelerinden birini söyleyeceğim veya yapacağım demektedir.

İnsan ya konuşmaya başlarken, ya da bir iş yapmaya başlar-ken besmele çeker. Meselâ ben burada konuşmaya başlarken besmele ile başladım. Bu şu demektir: Ben Allah adına, Allah hesabına, Allah namına bu işi yapmaya başlıyorum. Ya Rabbi! Ben şu anda senin namına, senin hesabına, senin adına konuşuyorum. Yâni yapacağım bu konuşmayı yapmamı sen benden istediğin için, bunları konuşmamı kulluk maddesi olarak benim hayatıma sen aldığın için konuşmaya başlıyorum. Çünkü Allah'la kul arasındaki bu kulluk maddelerini tespit eden kimdir? Bunu da hemen Besmelenin ikinci kelimesinden anlıyoruz ki **"Bismillah"** Allah adına.

Öyleyse kul için, kulu adına kulluk maddelerini tespit eden Allah'tır. O halde besmeleye başlarken biz demek istiyoruz ki: Ya Rab-bi! Şu anda ben senin benim için, benim adıma tespit ettiğin, hayatıma koyduğun, yapmamı istediğin kulluk vazifelerinden, kulluk maddelerinden birini yapacağım, yapmaya başlıyorum. Yâni bir konuş-maya veya bir iş yapmaya başlarken besmele çekerek ya Rabbi bunu yapmamı sen istediğin için senin adına yapmaya başlıyorum diyoruz, ya da bunu ortaya koyma adına besmele çekiyoruz.

O halde meselâ içki içerken, içki içmeye başlarken çekebilir-seniz besmele çekin. Veya zinaya başlarken, faizli muamelelere girer-ken, tesettüre uymayan bir elbiseyi üzerinize giyerken, sakalınıza usturayı vururken, vurdururken, yabancı bir kadının elini sıkarken, haramla, israfla kurulmuş bir sofraya otururken, parmağınıza altın bir yüksük takarken, meşru olmayan bir paraya el uzatırken, kanalizasyonları seyretmeye başlarken, eliniz onun düğmesine giderken, mâlâ-yâni işlerken çekebilirseniz besmele çekin. Allah adına, Allah namına, Allah istediği için ben bunu yapmaya başlıyorum deyin diyebilirseniz.

Eğer Allah içki içmenizi istiyorsa, veya üzerinize tesettüre uygun olmayan bir elbise giymenizi istiyorsa besmele çekin. Ya Rabbi, ben bunları senin adına, senin namına, sen istediğin için yapmaya başlıyorum deyin. Ama yok Allah bütün bunları yapmanızı istemiyor-sa, o zaman bunların başında "bismillah" demeye hakkınız yoktur. Ya Rabbi ben bunları senin adına, senin namına yapıyorum, sen istediğin için yapıyorum diyemezsiniz.

Hattâ haramın başında besmele çekmek insanı dinden bile çıkarır. Çünkü haramın başında besmele çekmek onu helâl kabul etmektir ki bu küfürdür Allah korusun. Haramın başında besmele çekmek Allah'a akıl vermeye kalkışmak ve Allah'a en büyük iftira etmektir. Allah'ın istemediklerini O istiyormuş pozisyonunda, O'nun adına yapmaya çalışmak zulümlerin en büyüğüdür.

İşte besmelenin bizim hayatımızdaki rolü budur. Öyleyse ha-yatımızda başında besmele çekemeyeceğimiz işimiz olmamalıdır. Yâ-ni bismillah diyerek, Allah adına diyerek yapacağımız her işimiz, ko-nuşacağımız her sözümüz İslâmî olmalıdır. Esasen besmele İslâmî bir hayatın ifadesidir. Besmele mahza İslâm'dır. Onun içindir ki Kur'-an'ın tamamı onda toplanmıştır. Mü'min besmele çekemeyeceği bir hayatın adamı değildir. Onun yaptıklarının tamamı kulluk akdine uy-gun olmalıdır. Yaptığı her şeyin yaptırıcısı Allah olmalıdır. İşte o za-man mü'min her işinin başında besmele çekebilecektir.

İşte bu mânâda insanların kimilerinin besmelesi farklıdır. Hayatlarının programlayıcısı Allah olmayan, amellerinin yaptırıcısı Allah olmayan, hayatlarının kulluk maddelerini Allah'tan başkalarının aldığı kimselerin besmeleleri farklıdır. Meselâ hayatlarını Firavunlar adına yaşayan, yaptıklarını Firavunlar adına, onları razı etme, onları yücelt-me adına yapanlar **"Bi izzeti Firavun"** Firavun adına, Firavun namına, Firavun şerefine derler. Kimileri **"Bi ismi para"** Kimileri **"Bi ismi kadın"** Kimileri **"Bi ismi menfaat"**Kimileri **"Bi ismi Tâğut"** Kimileri **"Bi ismi dünya"** Kimileri **"Bi ismi moda" "Bi ismi çevre" "Bi ismi âdet"**diyorlar. Çünkü onların hareket noktaları bu varlıklardır. Onların hayat programlarını belirleyenler bu varlıklardır.

Yâni onların kulluk maddeleri bu varlıkların istediği biçimde gerçekleşmektedir. Yâni onların yaptıklarının tümünün yaptırıcısı bun-lardır. Hayatlarını Allah'tan başkaları adına yaşayan insanların elbette besmeleleri de farklı olacaktır.
O halde önemine binaen şu gerçeği bir daha söyleyelim: Müslüman olarak bizim hayatımızda başında besmele çekemeyeceğimiz işimiz olmamalı. Veya besmele çektiğimiz her işimiz, Allah adına diye başladığımız her şeyimiz Allah'ın rızasına uygun olmalıdır. Allah'ın istediği cinsten olmalıdır. Çünkü bizim hayatımıza kulluk maddesi alan sadece Allah'tır. Bizim program yapıcımız, yaşam belirleyicimiz sadece Allah'tır, bunu hiçbir zaman unutmamalıyız.

Bizim hayatımızın kulluk maddelerini alan Allah'tır. Burada kul olarak bizim hatırımıza şöyle bir sual gelebilir. Tamam, benim hayatımda yaptıklarımın, yapacaklarımın tümünün kararını alan Allah'tır. Ben O'nun benim adıma tek taraflı seçtiklerini yapacağım. O benim adıma neleri yapmamı istemişse ben sadece onları yapacak, neleri yapmamamı istemişse onlardan

uzak durarak irademi O'na teslim edeceğim. Tamam bunu anladım ve kabullendim de, acaba Rabbimin tek taraflı, bana sormadan, benim fikrimi almadan benim hayatıma tespit ettiği bu programın, bu yaşam biçiminin, bu kulluk prensiplerinin tamamı benim menfaatim icabı mıdır? Acaba Rabbimin benim adıma aldığı kararların tamamı benim hayrıma mıdır? Acaba Rabbimin kararlarının tamamını yapayım mı? Yapmayayım mı? Yaparsam ne kazanır, ne kaybederim? Kul olarak aklımıza böyle bir soru gelebilir.

Meselâ ben insanlardan birisiyle, içinizden birisiyle bir ticaret ortaklığı yapmaya karar versem, ortaklık anlaşmasının şartlarını tek taraflı olarak karşımdaki şahsın hazırlamasına razı olmam, olamam. Çünkü karşımdaki bir insandır. Zaafları vardır, menfaat duygusu vardır. Kendi lehine hareket ederek beni kandırabilir. Onun içindir ki bu konuda ondan kuşkulanabilirim ve gözü kapalı ona teslim olmayabilirim. Zira karşımdaki bir insandır ve her ân beni kandırabilir. Meselâ karşıma şöyle bir anlaşma metniyle gelebilir: Sermayenin 10/9 unu bana, 10/1 ni kendisine, kârın da 10/1 ni bana, 10/9 nu kendine ayırabilir. Böyle bir anlaşma şartnamesiyle, metniyle karşıma çıkıp baştan beni kandırabilir. İnsan olduğu için kuşku duyabilir, onunla böyle bir ilişkiye girmeyebilirim.

Ama Allah için böyle bir şeyi düşünmek mümkün değildir. Çünkü bakın bizim hayatımıza bize danışmadan tek taraflı kulluk maddesi alan Rabbimiz bu konuda herhangi bir endişemiz olmasın diye besmelenin üçüncü kelimesinde bizi serinletmek ve rahatlatmak üzere şöyle buyurmaktadır.

"(O) Rahmân ve Rahîmdir"

Er Rahmân, Er Rahîm. O Allah Rahmân ve Rahîmdir. Sanki bununla bize diyor ki Rabbimiz: "Kullarım! Benim sizin adınıza tek taraflı alacağım kulluk maddeleri, yapacağım hayat programı konusun-da sakın aklınıza bir şüphe, bir tereddüt gelmesin. Acaba Rabbimizin bizden istedikleri, isteyecekleri bizim hayrımıza mı, şerrimize mi? Bizim adımıza yapacağı hayat programı acaba bizim menfaatimize mi, zararımıza mı? diye sakın bir endişeniz olmasın. Çünkü bilesiniz ki ben Rahmân ve Rahîmim. Ben sizin için Rahmân ve Rahîmim. Sizi sizden daha çok bilen, sizin hayrınızı, sizin menfaatinizi sizden daha çok düşünen benim. Sizin bilmediklerinizi bilen benim. Benim size karşı ilişkim rahmet ve merhamete dayanmaktadır. Zaten sizi yoktan var ederken benim bu rahmetim açığa çıkmıştır" buyurarak, Rahmân ve Rahîm sıfatlarının gündemiyle bizleri serinletiyor Rabbimiz. O halde Rabbimizle böyle bir kulluk ilişkisine girerken zerre kadar bir tereddüt ve korku duymuyoruz. Çünkü adına iş yaptığımız, hatırına hareket ettiğimiz, hayat programımızı kendisinden aldığımız, bizim adımıza tek taraflı kulluk maddeleri belirleyen Rabbimiz bize karşı Rahmân ve Rahîmdir. Bizi bizden çok bilen, bizim hayrımızı, menfaatimizi bizden çok düşünendir O. Onun için gözü kapalı O'nun programına teslim oluyoruz.

Rabbimiz bu bölümde bizim tüm tereddütlerimizi izâle ederek kendini bize böylece Rahmân ve Rahîm olarak tanıtıyor. "Kulum, sakın sen bu konuda merak etme! Seni senden daha çok düşünen, senin adına aldığım kararlarla bildiğin bilmediğin bütün zararlardan seni koruyan,

sana bildiğin bilmediğin bütün menfaatlerini celbeden Rahmân ve Rahîm'im ben" diyor ve böyle bir kuşkuyu ta işin başında izâle ediyor, bizi serinletiyor Rabbimiz.

"Rahmân ve Rahîm" Cenâb-ı Hakkın besmele ile zikredilen iki ismidir. Biliyoruz ki O'na ait olan 99 isminden sadece bu ikisi besmele ile zikredilir. Rabbimizin bu iki ismiyle alâkalı kısaca şunları söyleyelim: Rahmân; düşünebileceğimiz, hayal edebileceğimiz merhametin, şefkatin tümünü içine alır. O'nun Rahmetinin, merhametinin hududunu insan aklının ihata etmesine imkân ve ihtimal yoktur. Bir hadisten öğreniyoruz ki Rabbimizin Rahmeti 99 parçaya bölündü ve bu parçalardan sadece bir tanesi dünyaya indirildi. Onun içindir ki, anne yavrusuna merhamet etmektedir. Onun içindir ki, hayvan yavrusuna merhamet etmektedir. Onun içindir ki insan eşine merhamet etmektedir. Onun içindir ki, mü'min mü'mine merhamet etmektedir. Dünyada O'nun rahmetinin sadece 100/1' inin tecellisi böyle ise, varın cennette 100/ 100 ünün tecellisini siz düşünün.

Ama Rabbimizin dünyaya indirdiği bu rahmetinin bu dünyada bazen ters tecelli ettiğini görüyoruz. Meselâ bir Janjark çıkar ve toplumu adına kendini yakıverir, rahmet ters tecelli eder. Veya meselâ bir anne sabahleyin yatağında mışıl mışıl uyuyan yavrusunun başucuna gelir, merhametinden dolayı onun uykusunu bölmeyeyim diye çocuğunu sabah namazına uyandırmaz, rahmet ters tecelli eder. Veya bir Müslüman darıltmayayım diye arkadaşının namazsız hayatına göz yumar, rahmet ters tecelli eder. Veya karısının, kocasının İslâm dışı tavırlarını ona olan sevgisinden ötürü sîneye çeker, onu uyarmaz, rahmet ters tecelli eder. Böyle bizim toplumda ters tecelli etmiş rahmet misalleri pek çoktur.

Rabbimizin bu Rahmân ve Rahîm isimlerini bazıları şöyle an-lamaya çalışmışlar: Rahmân sıfatı dünyadakilere umûmîdir. Cenâb-ı Hak mü'min demez, kâfir demez, dinsiz demez, ateist demez, komünist demez, şinktoist demez herkese nîmetlerinden bol bol ihsan eder. Hattâ Allah'ın günü kendisine küfredenlere bile merhametiyle, rahmetiyle muamele eder. Havalarını, sularını, güneşlerini, nimetlerini kesivermez insanların. İşte bu Rahmân sıfatının gereğidir. Ama tabi burada mü'minin hatırına bir sual gelebilir. Ya Rabbi! Ben dünyada seni Rab ve İlâh bildim. Ben hayat programımı senden aldım. Bir ömür boyu senin benim adıma aldığın kulluk maddelerine riâyet ede-rek yaşadım. Ama sen beni bir kâfirle denk tutuyorsun. Beni ondan niye ayırmıyorsun ya Rabbi? diye eğer mü'minin hatırına bir soru gelirse, o zaman da Cenâb-ı Hak buyurur ki: Kulum! Sen üzülme, ben senin için Rahîmim de aynı zamanda. Benim Rahîm sıfatım da var. Bu sıfatımın gereği ve tecellisi olarak öbür tarafta sadece mü'minlere merhamet edeceğim diyor besmelenin bu bölümünde. Kulum, sen hiç endişe etme, öbür tarafta seni cennetime koyacak ve yalnız mü'min-lere cemâlimi göstereceğim buyurur. Rabbimizin Rahmân sıfatının tecellisini burada görüyoruz, ama belki de Rahîm sıfatının tecellisini öbür tarafta göreceğiz. Cennette cemalini bize göstermek sûretiyle Rabbimiz bize Rahîm sıfatıyla tecelli edecektir.

Rahmân ismi tek başına çocuklara isim olarak konmaz, eğer konursa o şeytan olur diyor Allah'ın Resûlü. **"Abdurrahmân"** şeklinde konulabilir.

Rabbimizin “Rahmân” ismi öyle bir isimdir ki, tüm isim ve sı-fatları buna bağımlıdır. Meselâ Allah **“Hâdî”** dir, kullarını hidâyet edicidir, ama bu ismi Rahmân ismine bağlıdır. Yâni eğer Rabbimiz Rahmân olmasaydı, sonsuz merhamet sahibi olmasaydı kullarını hidâyete ulaştırmazdı. Veya meselâ Rabbimiz **“Rezzâk”** dır, tüm yaratıklarını doyurup besleyendir, ama eğer Rahmân olmasaydı hiç kimseye rızk vermezdi. Öyleyse Rabbimizin tüm isim ve sıfatlarının başı bu “Rahmân” sıfatıdır.

Besmelenin bizim hayatımızdaki fonksiyonu işte böyle çok büyüktür. Rabbimizin tüm isimlerini, tüm sıfatlarını ihtiva eden bir cümledir besmele. Bize yansıyan yönüyle de besmele mahza kulluğun izhârıdır. Besmele ubûdiyetin, kulluğun izhârıdır. O halde kendisinden sonra gelecek bütün söz ve işlerin İslâmî olması şarttır. Yoksa her ân Allah’a iftira etmiş olmaktan kurtulamayız. Burası çok önemlidir. Yâni hiç bir zaman unutmayalım ki, besmeleden sonra gelecek bütün amellerimiz, bütün eylemlerimiz kulluk maddesidir ve besmeleden sonra yapacağımız her şey İslâmî olmalıdır.

Bakıyoruz Kur’an-ı Kerim’de 114 yerde besmele var. Bunlardan 113 tanesi sûre başlarında, sadece bir tanesi sûre içindedir. O da demin ifade ettiğim gibi Neml sûresindedir ve kesinlikle Neml sûresindeki bu besmele o sûreye ait bir âyettir. Diğerleri ise, yâni sûre başlarındaki besmeleler ise ulemânın ekseriyetine göre o sûreye ait birer âyettir. Kur’an-ı Kerim’de sadece Tevbe sûresinin başında besmele yoktur ve bu sûreye başlanırken besmele okunmaz. İslâm âlimleri bunun sebebini şöyle açıklarlar:

a- Bu sûre müstakil bir sûre olmayıp, Enfâl sûresinin devamıdır, onun içindir ki, müstakil bir sûre olmayan bu sûrenin başında besmele yoktur derler. Ama biz biliyoruz ki bir sûrenin başından değil de ortasından Kur’an okumaya başlarken de besmele ile başlanır.

b- Âlimlerimizden kimilerine göre de bu sûre müşrikler hakkında bir ültimatom ve ölüm fermanıdır. Binaenaleyh kâfirlerle bir savaşın, kıtalın gündeme getirildiği bir ortamda besmele çekilerek yâni Rahmân ve Rahîmle irtibat kurularak bu sûreye başlanmaz demişler-dir. Onun içindir ki böyle bir ortamda inen bu sûrenin başında besmele yoktur. Nitekim kurban keserken de biz besmele çekerek Rahmân ve Rahîmle irtibat kuramıyoruz. “Bismillahirrahmanirrahîm” diyemiyoruz, ancak “bismillah Allahu Ekber” diyebiliyoruz.

c- Yine âlimlerimizden kimine göre burada da besmele vardır. Zira madem ki Kur’an-ı Kerim’in tümü Fâtiha’dadır, Fâtiha’nın tümü besmeledeki, besmelenin tümü de (B) harfindedir. O halde bu sûre de zaten (B) harfiyle başlıyor ve bu sûrede de besmele vardır.

Fâtiha’nın ilk âyeti olan besmele ile alâkalı bu kadar söz yeter. Sûrenin ikinci âyeti:
2: “Hamd Âlemlerin Rabbine mahsustur.”

Hamd kelimesinin bir kaç mânâsı vardır, inşallah şöyle kısaca özetlemeye çalışalım:

1- Hamd; hamd etmek, tam ve mükemmel kabul etmek de-mektir. Eksiksiz ve kusursuz kabul etmek demektir. Bu mânâda hamd yalnız Allah'a aittir. Zira tam ve mükemmel olan, eksiksiz ve kusursuz olan sadece Allah'tır. Allah dışında herkes ve her şey eksiktir, nâkıstır, kusurludur, mükemmel değildir. "Hasan çok iyi ama ah şöyle olmasaydı" "Şu yazı çok güzel ama ah şurası şöyle olmasaydı" "Şu halı çok güzel ama ah şu renk uyumu şöyle olsaydı" deriz değil mi? Neden? Çünkü Allah dışında her şey eksik ve nâkıstır. Hiç bir şey tam ve mükemmel değildir. Ama Allah için böyle bir şey düşünemeyiz. Allah mükemmeldir, tamdır, eksiksiz ve kusursuzdur. O halde hamd sadece Allah'a aittir.

2- Hamd övmek, methetmek, senâ etmek demektir. Bu mânâ-da da övgü sadece Allah'a aittir. Bizler günde en az kırk defa namaz-larımızda Rabbimize bu ahitte bulunuyoruz. Diyoruz ki; "Ya Rabbi! Hamdimiz, övgümüz, senâmız sadece sanadır. Sadece sana hamd eder, sadece seni överiz." Tabi Allah'ı övmek demek O'nun zatını öv-mekle beraber, aynı zaman O'nun övdüklerini de övmek demektir. Öyleyse biz namazlarımızda okuduğumuz bu âyetle günde en az kırk defa "Ya Rabbi, biz sadece seni överiz, sadece senin övdüklerini överiz. Senin övüp beğenmediklerini asla övüp beğenmeyiz. Senin övüp beğenmediklerini asla sahiplenmeyiz" diyoruz.

O halde, Rabbimize böyle bir ahitte bulunduğumuz namaz sonrası hayatımıza bir bakalım. Eğer günde kırk defa namazlarımızda; "Ya Rabbi, biz sadece seni ve senin övdüklerini överiz" dediğimiz halde, namaz sonrası hayatımızda Allah'ın övmediklerini övmeye, Allah'ın övdüklerini de övmemeye kalkışırsak, bilelim ki bu halimizle Allah'a verdiğimiz bu sözü nakzederek O'nunla dalga geçmiş, O'na iftira etmiş oluruz Allah korusun. Meselâ Allah'ın övmediği bir evi, ev tefrişini, Allah'ın övmediği bir sofrayı, Allah'ın övmediği bir kazanma harcama düzenini, Allah'ın övmediği bir meslek seçimini, Allah'ın övmediği bir alfabeyi, Allah'ın övmediği bir hukuk sistemini, Allah'ın övmediği bir ekonomik anlayışı, Allah'ın övmediği bir eğitim sistemini, Allah'ın övmediği bir kılık kıyafet modelini, Allah'ın övmediği bir düğün modelini, hâsılı Allah'ın övmediği bir yaşam biçimini, bir hayat tarzını hamd etmeye, övmeye ve sahiplenmeye kalkışırsak Allah korusun günde kırk defa Rabbimize verdiğimiz sözümüzü bozuyor ve başkalarını hamd ederek, başkalarının yasalarını, başkalarının ürünlerini överek, kabullenerek şirk içine düşmüş oluyoruz.

Demek ki bir şey övülecek, bir şey methedilecek, kabullenilecek, sahiplenilecek ve hamd edilecekse unutmamalıyız ki o şey ancak Allah'la ilgisi kadarıyla övülecek ve hamd edilecektir. Yâni Allah'ın övdüğü övülecek, övmediği de asla övülmeyecektir. Namazlarımızda bu sözü veriyoruz Rabbimize. Öyleyse şimdi bir bakın hayatınıza. Bir bakalım hayatımıza. Acaba namazlarımızda söz verdiğimiz gibi sadece Allah'ı ve O'nun övdüklerini mi övüyoruz? Yoksa Allah'ın övmediklerini övmeye, hamd etmeye, sahiplenmeye mi çalışıyoruz? Yâni ya bizim namazlarımızda dediğimiz doğrudur, ya da namaz dışı hayatımızda yaptığımız doğrudur. Namazdaki söylediğimiz Rabbimizden olduğuna göre kesinlikle doğru olan o dur. Çünkü Rabbimizin bizden istediği o dur.

Şimdi Allah için bir düşünelim. Namazlarımızda Allah'a ne söz veriyoruz ve kimleri ve neleri övüyoruz namaz sonrası hayatımızda? Meselâ bir adam ki, namaz kılmıyorsa, müslümanca bir hayat yaşamıyorsa bu adamın durumu, konumu, makamı ne olursa olsun asla övülmesi mümkün değildir. Çünkü Allah'ın övmediğini bir mü'minin övmesi düşünülemez. Namazsız bir adam Allah'ın övmediği bir adam-dır. Bir eğitim sistemi ki, temeli materyalizme dayanıyor, Allah âyetlerinin kokusuna bile müsaade etmiyorsa, Allah'ın övmediği böyle bir eğitim sistemini bir Müslümanın övmesi, hamd etmesi, yâni ona sahip çıkması, gerek kendisini, gerek çocuklarını böyle bir eğitimin kucağına teslim etmesi mümkün değildir. Bir kılık-kıyafet anlayışı ki, Allah onu övmüyor, bir Müslümanın bunu sahiplenmesi, bunu hamd etmesi kesinlikle mümkün değildir. Allah'ın övmediği bir gelinlik ki Sirilanka'-dan getirtilmiş, dünyada eşi ve benzeri yok. Bir Müslümanın böyle bir gelinliği övmesi, sahiplenmesi, giymesi mümkün değildir. Bir düğün ki onda din adına sadece mevlit okunmuş, bir Müslümanın bunu hamd etmesi, övmesi mümkün değildir. Bir sofra ki israflı, ya da haramlarla hazırlanmış ve onu Allah ve Resûlü övmemiş. Böyle bir sofrayı bir Müslümanın övmesi asla mümkün değildir.

Tamam, sadece Allah'ın övdüklerini övecek, Allah'ın beğendiklerini sahipleneceğiz, bunu anladık da acaba Allah'ın neleri ve kim-leri övdüğünü nereden bileceğiz? Bizler Allah'ın övdüklerini Allah'ın kitabından ve Rasulullah Efendimizin hayatından öğreniyoruz. Çünkü kesinlikle biliyoruz ki Allah'ın Resûlü Allah'ın övdüklerini övmüş ve mahza Allah'ın övdüğü bir hayatı yaşamıştır. Rabbimizin kitabı bunu tescil etmektedir. Öyleyse bir sofra ki Allah'ın Resûlü hayatı boyunca onun başına oturmamış, benimsememiş, hamd etmemiş. Şimdi böyle bir sofrayı mü'minin övmesi mümkün değildir. Meselâ karşınızda iki sofra var. Birisinde etlisinden, sütlüsünden, tatlısından, Panama muzundan, anzer balına, geyik sütünden ceylan pastırmasına kadar aklınıza ne geliyorsa her şey var. İkinci bir sofra daha var ki sadece çorba, yahut tuz biber var. Hangisini översiniz bunların? Eğer birinci sofrayı över, ikincisini reddederseniz Fâtiha'da Allah'a verdiğiniz sözü bozuyorsunuz demektir. Hamdi Allah'a mahsus kılmıyorsunuz, Allah'ı ve O'nun övdüklerini övmüyorsunuz demektir.

Allah korusun da bugün insanlar, namazlarında Allah'a verdik-leri ahitlerini bozuyorlar. Allah ve Resûlünün övmediklerini övmeye, hamd etmeye çalışıyorlar. Allah'ın övmediği bir hukuku, Allah'ın övmediği bir siyasal yapıyı, Allah'ın övmediği bir yaşam biçimini, Allah'ın övmediği bir eğitim yapılanmasını, Allah'ın övmediği bir kılık kıyafet anlayışını, Allah'ın övmediği bir kazanma harcama usulünü övmeye ve sahiplenmeye çalışıyorlar. İmanı olan değil parası olan övülüyor. Namazı olan değil villası olan övülüyor. Takvası güzel olan değil sesi güzel olan övülüyor. Ahlâkı olan değil mesleği ve şöhreti olanlar övülüyor. İlmi yüce olan değil arabası pahalı olanlar övülüyor. Halbuki kesinlikle bilelim ki Allah'ın övdüklerini övmedikçe, Allah'ın övdüklerini sahiplenmedikçe hamdi Allah'a ait kılmış olamayız. Allah'ın övdüğü bir yaşam biçimini, Allah'ın övdüğü bir hayat tarzını övmedikçe, bilelim ki Fâtiha'da Allah'a verdiğimiz bu ahdi nakzediyoruz, yok sayıyoruz demektir.

Unutmayalım ki; Allah'ın övdüğü hayat tümüyle, Allah'ın söz sahibi olduğu bir hayattır. Allah'ın övdüğü hayat, her saniyesinde Allah'ın egemen olduğu bir hayattır. Allah'ın

övdüğü hayat, Allah için ya-şanan bir hayattır. Allah'ın övdüğü hayat, yaptırıcısı, belirleyicisi Allah olan bir hayattır. Allah'ın övdüğü hayatta, dünyanın âhirete tercih edil-mesi yoktur. Allah'ın övdüğü hayatta, dünya adına âhiretin ikinci plana atılması yoktur. Allah'ın övdüğü hayatta, dünya zevklerine gömülüp kulluğu terk etmek yoktur. Allah'ın övdüğü hayatta, Allah'ın kitabından, Allah'ın hayat programından habersiz bir şekilde heva ve hevesler istikâmetinde yuvarlanıp gitmek yoktur. Allah'ın övdüğü hayat-ta, ilim öğrenmek vardır, Kur'an ve sünneti tanımak ve hayatı onlarla düzenlemek vardır. Allah'ın övdüğü hayatta, Allah'ın arzularını her şe-ye tercih etmek vardır. Allah'ın övdüğü hayatta, az yemek, az uyumak, çok yorulmak, vahyi tanımak, hakkı insanlara tebliğ etmek ve bu uğurda çile çekmek vardır. Allah'ın övdüğü hayatta sürgün vardır, sorgulanma vardır, hapis vardır, işkence vardır, maldan ve candan, eşten dosttan geçme vardır, kan vardır, şahâdet vardır.

İşte böyle bir hayatı benimseyen, kabullenen, hamd eden kişi "Elhamdülillah" demeye hak kazanmış, hamdi Allah'a ait kılmış demektir. Allah'ı övmüş, Allah'ın övdüklerini övmüş demektir. Değilse bir kişi namazlarında dilini kaybedecek kadar "Elhamdülillah" dese de, onun bu ifadesi boştur, yalandır, Allah'la dalga geçmedir.

3- Öyleyse buradan hamdin bir üçüncü mânâsını söyleyelim: Demek ki bu mânâda hamd, hayatın İslâmlaşmasının adıdır. Hayatı İslâmlaşan bir Müslüman, İslâmlaşan hayatına "Elhamdülillah" deme-ye hak kazanıyor demektir. Çünkü hamd Müslümanca bir hayatın so-nucudur. Bakın Rabbimiz bu gerçeği anlatırken, Kur'an'ın başka bir yerinde şöyle buyurmaktadır:
10: "Oradaki duaları: "Münezzehsin ey Allah'ım" dirlik temennileri: "Selâm size" ve dualarının sonu da: "Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun" dur."
(Yunus 10)

Bir hayat ki, neticesinde "Elhamdülillah" gerçekleşecek. Bir hayat ki, sonunda o hayatı yaşayanlar "Elhamdülillah" demeyi hak edeceklerdir. İşte bu hayat, Allah ve Resûlünün bizden istediği hayattır. Allah'ın kitabıyla ortaya koyduğu, Rasûlullah Efendimizin de bizzat pratik hayatıyla örnekleyip açıkladığı bir hayattır bu. Yâni Allah'ın Resûlü bu hayatı bizzat yaşamıştır. Çünkü bir gün, Ayşe annemizden onun hayatı sorulunca mü'minlerin annesi: **"Sizler Kur'an okumuyor musunuz? Onun hayatı mahza Kur'andı"** buyurur. Eğer onun yolunun yolcusu olan ve her yönden onu taklit etmek zorunda olan bizler de onun yaşadığı gibi bir hayat yaşarsak o zaman bu hayata "Elhamdülillah" demeye yüzümüz ve hakkımız olacak demektir. Peki ne yapmıştı Allah'ın Resûlü? Nasıl bir hayat yaşamıştı?

Mekke'de peygamberlik görevine başladığı günlerde Rabbi-miz: "Ey örtülerine bürünen peygamber! Kalk ve uyar! Kalk ve çevreni uyandır! Gece kalkıp Kur'an oku! Gündüz onu yaşa ve çevrendekilere ilan et! Gece Rabbinle istişare et! Gündüz de Rabbinin büyüklüğünü ilan et!" buyurmuştu. Rabbinden aldığı bu emirle, Rabbinden aldığı bu hayat programıyla öyle bir kalkmıştı ki Allah'ın Resulü, ömrünün so-nuna kadar bir daha yatma nedir, uyku durak nedir bilmemişti. Öm-rünün sonuna kadar bir tek geceyi bile ihmâl etmeden kalkıyor, Kur'-an okuyor, gündüz de tak tak kapıları çalarak gece ilgi kurduğu Allah âyetlerini, Rabbinden

aldığı mesajı insanlara ilan etme, duyurma ve onunla insanları diriltme savaşı veriyordu. Gittiği kapıdan hüsnü kabul görmese de, eli boş dönse de yine "Elhamdülillah" diyordu. Neden? Çünkü Allah'ın istediğini yapıyor, Allah'ın istediği hayatı yaşıyor, Allah'ın övdüğüne talip oluyordu.

Eğer şu anda bizim de böyle bir derdimiz varsa, biz de her gece kalkıp Kur'anla ilişki içine giriyor, iliklerimize kadar Allah vahyini özümlemek ve insanlara duyurmak derdiyle dertlenebiliyorsak, o zaman biz de hayatımıza "Elhamdülillah" diyelim. Yaşadığımız hayatımıza hamd edelim.

Yine Allah'ın Resûlü vefatı esnasında, bir yahudi çocuğunun baş ucuna gidiyor, acaba onu son deminde cehenneme kaçırır mıyım endişesiyle heyecandan kalbi ve kafası kaynıyor ve son derece titrek bir sesle o çocuğu imana davet ediyordu. Müslüman olması için âdeta yalvarıyordu ona. "Evlâdım, gel Müslüman ol ve kurtul diyordu." O çocuğun bu mübarek nefese kulak verip son anında kelime-i şahâdet getirmesi karşısında Allah'ın Resûlünün etekleri sanki mücevherlerle doluyor, yüzü gülüyor ve "Elhamdülillah" diyerek sevinçle oradan ayrılıyordu. "Elhamdülillah" ki cennete bir kişi daha kazandırmıştı. "Elhamdülillah" ki cehennem bir üyesini daha kaybetmişti. "Elhamdülillah" ki Allah'ın kendisinden istediğini yapabilmişti.

İşte böyle bir amele "Elhamdülillah" denebilir. Eğer şu anda sizin de böyle bir heyecanınız varsa, hiç durmayın siz de "Elhamdülillah" deyin. Sizler de eğer insanları cennete kazandırma, cehennem yollarına barikatlar koyma derdiyle çırpınabiliyorsanız, bu işi kendinize iş edinmişseniz, dert edinmişseniz "Elhamdülillah" deyin.

Mekke'de, Medine'de üst üste üç gün karnı doymuyor, günlerce ocağı yanmıyor, bacası tütmüyor. Çoğu zaman kepeği alınmamış arpa ekmeği bulabiliyor ve sonunda böyle bir hayata "Elhamdülillah" diyordu Allah'ın Resûlü. "Elhamdülillah" ki Allah'ın istediği, Allah'ın övdüğü bir hayatı yaşıyordu. "Elhamdülillah" ki dünyaya meyledip, dünya nîmetlerinin içine gömülüp âhireti, hesabı, kitabı ve kulluğu ihmâl etmiyordu. "Elhamdülillah" ki dünya onu kendisine kul köle edinememişti. Eğer sizler de böyleyseniz, "Elhamdülillah" deyin.

Tebliğ için gittiği, insanları cennete kazandırmak için gittiği Ta-if'ten kan revan içinde dönüyor, ama o yine "elhamdülillah" diyordu. Elhamdülillah ki, insanlara Allah'ı duyurmuştu. Elhamdülillah ki, Allah için gitmişti ve görevini başarmıştı. Elhamdülillah ki dönüşünde Allah ona Ninova'lı Addas'ı nasip etmişti. Eğer sizler de Allah için akrabalarınıza, komşularınıza gidebilmişseniz, başka şeylere üzüldüğünüz kadar Allah için de üzülebilmişseniz elhamdülillah deyin.

Mekke'de müşrikler tarafından boykota maruz kalıyor, Ebu Talip mahallesinde üç yıl boyunca muhasara altında kalıyor, yarı aç yarı tok çile çekiyor, göz yaşı döküyor, ama sonunda "elhamdülillah" diyordu. Elhamdülillah ki, Allah'ın istediği hayat buydu. Elhamdülillah ki, Allah adına katlandığı sıkıntılar ve gösterdiği sabır karşısında Allah'ın nusreti

gelmiş ve müşriklerin Kâbe'nin duvarına astıkları boykot anlaşmasını güveler yemiş bitirmişti. Elhamdülillah ki onun sabrını gören kâfir çocuklarından pek çoğunun kalbi erimiş, ve onun kervanına katılmıştı.

Mekke'de, doğup büyüdüğü şehirde tüm kapılar yüzüne kapanıyor, evini barkını terk edip hicrete mecbur kalıyor, sonunda "elhamdülillah" diyordu. Elhamdülillah ki, Allah'ın istediğini yapıyordu. Elhamdülillah ki, Allah ona yepyeni bir vatan nasip ediyordu. Elhamdülillah ki, Allah ona Akabe'de biat edecek, onu kendi şehirlerine davet edecek yiğitler gönderiyordu. Elhamdülillah ki, davası Medine'de çığ gibi hüsnü kabul görüyordu.

Bütün bunlardan şunu anlıyoruz. Demek ki; "elhamdülillah" hayatın İslâmlaşması demektir. Elhamdülillah, İslâmlaşan bir hayatın sonucudur. Aslında elhamdülillah'ı anlamak Kur'an'ı anlamak demektir. Elhamdülillah, Kur'an da Allah'ın istediği hayatı yaşamak demektir. Şimdi bir adam düşünün ki, Kur'an'dan ve sünnetten haberi yok, Allah'ın kendisinden istediği hayattan haberi yok. Müslümanım diyor, ama henüz Müslümanlığın farkında değil. Hayatında her türlü İslâm dışı şeyler mevcuttur. Sofrasında içki eksik olmuyor. Kazanmasında ve harcamasında Allah söz sahibi değil. Zevkini tatmin edecek kadın, müzik, televizyon gibi her türlü İslâm dışı eğlencelere düşkün. Hayatında sınır tanımadan, haram helâl dinlemeden, dilediği gibi bir hayat yaşıyor. Şimdi bu adam İslâm'la, Kitap ve Sünnetle tanışınca, Allah'ın istediği gibi bir Müslüman olmaya karar verince, hayatındaki İslâm dışı her şeyi atacak ve sonunda "elhamdülillah" diyecektir. İşte, bunu yapabilen bir kişinin "elhamdülillah" demeye hakkı vardır. Çünkü elhamdülillah, hayatın İslâmlaşmasının adıdır.

Çünkü Uhut'ta yiğit sahabe Amr ibni Cemuh kendisini şaha-detten, Allah ve Resûlünün cihad çağrısından engellemeye çalışan, kendisini meşgul eden ağzındaki hurmaları tükürdüğü anda "Elham-dülillah" demişti. Elhamdülillah ki, Allah'la arasına giren o engeli aşa-bilmiş, nefsinin arzularına teslimden kurtulup Allah'ın istediğine koşa-bilmişti.

Bir başka yiğit, Abdullah bin Revaha da nefsinin cimriliğini yenip en kıymetli bahçesini Allah yolunda infak edebildiği gün," el-hamdülillah" demişti. Bir başka yiğit Hz Ömer Efendimiz, yaşama ar-zusundan vazgeçip Allah adına sırtına zehirli bir hançer saplanıp şa-hâdetin kokusunu aldığı anda "elhamdülillah" demişti.

Hayat İslâmlaşmalı ki, kişi o hayata "elhamdülillah" diyebilsin. Böyle değilse İslâm dışı bir hayata "elhamdülillah" demek, Allah'a en büyük iftiradır. Bir Müslüman düşünün ki; Allah'ın kendisi için hayat programı olarak indirdiği kitabından ve kulluk örneği peygamberinin hayatından habersiz. Âhiretten, hesaptan ve kitaptan habersiz, tıpkı bir kâfir gibi keyfine göre aklına ne geliyorsa yapıyor. Kendisinin hızla cehenneme gidişi, hanımının, çocuklarının hızla cehenneme gidişi, onu hiç düşündürmüyor. Şimdi bu adam yaşadığı bu hayata nasıl "elhamdülillah" diyebilir?

Dünyada yaşadığı hayatı Müslümanlaştıkça Müslümanlaşan hayatına, Müslüman hamd edecek, “elhamdülillah” diyecektir. Ama Kur’an’ın başka âyetlerinden de anlıyoruz ki, Müslümanlar sadece bu sözü dünyada değil, aynı zamanda Cennette de Rablerinin kendilerine lütfettiği, o güzel hayatı gördükleri zaman da elhamdülillah diyecekler ve kendilerine bu hayatı sağladığı için Rablerine hamd edeceklerdir. Yunus sûresindeki âyeti az evvel okudum:

…Ve dualarının (davalarının) sonu da: "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun” dur.”
(Yunus 10)

“Allah Odur; Ondan başka İlâh yoktur. Hamd, dünyada da âhirette de O’nun içindir; hüküm de O’-nundur. Yalnız O’na döndürüleceksiniz.”
(Kasas 70)

Hamd âlemlerin Rabbine aittir. Rab; terbiye eden, hüküm koyan, kanun vaz eden, yeryüzünde yarattığı her canlının hayat programını çizen, her varlığın kulluk programını belirleyen demektir. Rab; kişiye yaptığını yaptıran, yapmayıp terk ettiğini terk ettiren varlık demektir. Yaptıklarımızın tümünü bize yaptıran, bizim hayatımızda egemen olan güç, sebep, saik, otorite neyse bizim Rabbimiz odur.

Şu anda bizi hareket ettiren güç neyse bizim Rabbimiz odur. Meselâ eğer ben bu kardeşlerime Fâtiha sûresini anlatırsam bana para verirler, bana değer verirler, beni alkışlarlar niyetiyle gelmiş anlatıyorsam benim Rabbim bu istediğim şeylerdir. Veya, farz edin ki yarın adaylığımı koyacağım, bu kardeşlerin oylarına ihtiyacım olacak, beni bir tanısınlar niyetiyle gelmiş konuşuyorsam, Rabbim odur ve Allah’-tan bir şey istemeye hakkım yoktur. Ama, benim burada bu konuşma-yı yapmamı Allah istiyor, Allah istediği için ben bunu yapmak zorundayım niyetiyle gelmiş konuşuyorsam, beni şu anda konuşturan güç, sebep, saik, otorite Allah’sa,o zaman benim bu konuda Rabbim Allah’tır ve mükâfatını O’ndan isteyeceğim demektir.

Sizler de şu anda ne için buradaysanız, sizi burada toplayan sebep ne ise, Rabbiniz O’dur. Eğer sizler de, ben de rıza şartıyla Allah’tan başka güçler, Allah’tan başka sebepler adına buradaysak sizlerin de, benim de Rabbimiz Allah değildir. Konuşan ne için konuşuyorsa Rabbi O’dur, dinleyen ne için dinliyorsa Rabbi O’dur. Biraz önce namaz kılındı. İmam ne için imamlık yapıyorsa Rabbi odur, cemaat ne için gelip cemaat olmuşsa Rabbi odur. Öğretmen ne için öğretmenlik yapıyor, talebe ne için öğreniyorsa Rabbi odur. Yaptığımız amellerimiz de şunlar şunlar da olabilir; ama ben bunu Allah istediği için yapıyorum demek, Allah’ı Rab bilmek anlamınadır.

Demek ki Rabb; kişinin hayat programını belirleyen varlık demektir. İnsanın hayat programını belirleyen kim ise onun Rabbi odur. İnsan, kimin arzularını gerçekleştiriyorsa, kimin dediği gibi yaşamaya çalışıyorsa, onun Rabbi odur. Daha öncede söylediğimiz gibi Rabb; insanın yaptıklarını yaptıran yapmadıklarını da yaptırmayan güçtür. Şöyle giyiniyor veya böyle giyinmemeye çalışıyoruz. Peki Kim söyledi bunu? Kimi razı etmek için böyle yapıyoruz? Yâni böyle giyinirken bunun yaptırıcısı kim ise, bilelim ki o konuda Rabbimiz odur. Moda mı? Toplum mu? Çevre mi? Âdetler mi? Töreler mi? Müdür mü? Amir mi? Yönetmelikler mi? Yasalar mı? Yoksa Allah mı? Kim dedi böyle giyinin diye? Kimdir bize bunu yaptıran? Kim ise işte, kişinin Rabbi odur.

Birine küsüyoruz, yaptırıcısı kim? Allah mı? Yoksa bir başka sebep mi? Allah mı? Yoksa menfaat mı? Birini seviyoruz. Kim dedi di-ye? Birileriyle beraber olmaya çalışıyoruz. Kimi memnun etmek için? Filan mektepte okuyoruz. Kim dedi bunu? Evimizi şöyle şöyle tefriş ediyoruz. Kim dedi diye? Şu şu meslekleri seçiyoruz, kim dedi? Evet yaptıklarımızın yaptırıcısı kim ise bizim Rabbimiz odur. Öyleyse geçen ay neler yaptınız ve kim yaptırdı bunları size? Allah için bunları bir düşünün. Veya geçen haftayı unuttunuz, dün neler yaptınız? Bugün neler yaptınız ve kim yaptırdı bunları size? Bunu düşünmek zorun-dayız. Yaptıklarımızı yaptıran, yapmadıklarımızı terk ettiren kim? Meselâ namaz kılıyoruz, kıldıran kim? Diz kireç-lenmelerini önlemek için ise O zaman Rabbimiz odur. Oruç tutuyoruz, tutturan kim? On bir ay yorulan midelerimizi dinlendirmek, perhiz yapmak, vücut güzelleştir-mek için ise o zaman Rabbiniz odur.

Yaptıklarımız konusunda bu böyle olduğu gibi yapmayıp terk ettiklerimiz konusunda da böyledir. Negatif davranışlarımız konusunda da etkili varlık kimse bizim Rabbimiz odur. Meselâ içki içmiyoruz, sebep nedir? Siroza yakalanırız, karaciğeri kaybederiz diye mi? O zaman bilesiniz ki Rabbiniz sağlığınızdır. Allah yasakladı diye ise O zaman Rabbiniz Allah'tır. Zina yapmıyorsunuz, sebep nedir? Eids hastalığına yakalanma korkusu ise Rabbiniz odur. Allah haram kıldı diye ise Rabbiniz Allah'tır.

İşte mü'min, bunu düşünen ve yaptıklarını Allah istedi diye , kitabında böyle söylüyor diye yapan, ve yaptıklarının tümünü Allah'a lâyık olarak yapan kimselerdir.

Çünkü Bizi yaratan, büyütüp besleyen, koruyup doyuran, bizim için yeryüzünde yasa belir-leyen Rabbimiz Allah'tır. O'nun tarafından getirildiğimiz şu dünya hayatında neler yapıp, neler yapmayacağımızı, O'na ait olan bu hayatımızı nasıl yaşayacağımızı belirleyen Allah'tır. Bizim boynumuzdaki kulluk iplerinin ucu elinde olan ve çektiği yere gitmemiz gereken Rabbimiz O'dur. Gündüz hayatımızın, gece hayatımızın, aile hayatımızın nasıl olacağını, hukukumuzun, eğitimimizin, sosyal ve siyasal yapılanmalarımızın nasıl olacağını, soframızda nelerin bulunup, nelerin asla bulunmayacağını, neleri yiyip, neleri yemeyeceğimizi, nerelerden kazanıp, nerelerde harcayacağımızı, çocuklarımızı nasıl eğiteceğimizi, hanımlarımızla nasıl bir münâsebet kuracağımızı, kılık kıyafetimizin nasıl olacağını, hâsılı tüm hayat programımızın nasıl olacağını belirleyen Rabbimiz Allah'tır.

Müslüman, Allah'ın seçimini kendisi için seçim kabul eden, ya da bir başka deyişle seçimini Allah'tan yana kullanan kişidir. Müslüman iradesini Allah'a teslim eden kişidir. Müslümanım diyen birisinin gerek kendisi hakkında, gerek evi ve ev halkı hakkında, gerek malı ve işi hakkında söz söyleme ve hüküm beyan etme hakkı yoktur. Bir müslüman asla, bu benim zevkimi okşamıyor, bu bana yakışmıyor, bu benim mantığıma ters geliyor, diyemez. Bunu ancak Allah'a inanmayan bir kâfir diyebilir. Çünkü o Allah'a inanmamıştır. Ben Allah filan ta-nımam. Ben kendi hayatımı kendim belirlerim demiştir ve dilediğini yapabileceğine inanmıştır. Ama bizler Allah'a iman etmiş insanlarız. Öyleyse kâfirler gibi bizim muhayyerlik

hakkımız, seçme hakkımız yoktur. Allah'ın bizim adımıza seçtikleri ve beğendikleri güzeldir, gerisi boştur ve batıldır.
Demek ki Rabb, günlük hayat programını çizendir. Günlük hayatımızın tümünde Rabbimiz Allah olmalı. Hayatımızın bazı bölümlerinde Rabbimiz Allah, bazı bölümlerinde de başka Rab'lere, başka efendilere hizmet etmemeliyiz. 24 saatin tümünde Rabbimiz Allah olmalı. Hayatımızın tümünde boyunlarımızdaki kulluk ipinin ucu Allah'ın elinde olmalı. Eğer günlük hayatımızın herhangi bir biriminde arzuları Rabbimizin arzularıyla çatışan bir varlığın arzularını gerçekleştirmeye yönelirsek, o zaman -Allah korusun- hayatımızda başka rab'ler edin-mişiz demektir. Emirleri ve arzuları istikâmetinde hareket ettiğimiz bu varlık babamız, annemiz, karımız, kocamız, çocuklarımız, patronumuz, devletimiz, nefsimiz, şeytanımız olabilir. Allah'ın arzularıyla bun-ların arzusu çatıştığı zaman Allah'ın arzuları tercih edilecek ki sonun-da Allah'tan başka Rabbimiz yok diyebilelim.

Ama -Allah korusun- hal-i pür melalimize baktığımız zaman korkunç bir manzara görüyoruz. Camide sözünü dinlediğimiz bir Rabbimiz var, sosyal hayatımızda da hayatımıza hâkim başka Rab'le-rimiz var. Camide bir Rabbin şuurundayız ki; fazla yanan elektrik varsa söndürüyoruz. Çünkü O Rab savurganlığı yasaklamıştır. Ama evimizde, yahut dükkânımızda, işyerimizde öyle yanıp giden elektrikler var ki bizi hiç enterese etmiyor. Bu halimizle demek istiyoruz ki; sanki ev hayatımıza, iş hayatımıza Allah karışmaz. O konuda söz sahibi başka Rablerimiz var. O sadece ibâdet hayatımıza karışır, ama ev tefrişimize, düğünümüze, ticaretimize, meslek hayatımıza, cebimiz-deki paramıza, kazanmamıza, harcamamıza, hukukumuza, eğitimimize, siyasal yapılanmamıza, evimize aldığımız avizemize, serdiğimiz halımıza karışmaz. Sanki O'nun hükmü ve otoritesi sadece camiye ve ibâdete mahsustur.

Halbuki bizim, kul olarak hayatımızın tümü ibâdettir. İbâdetin dışında tutabileceğimiz bir tek saniyemiz bile yoktur . Binaenaleyh ha-yatımızın her saniyesinde Rabbimiz Allah olmalıdır. Yerken, içerken, yatarken, kalkarken, konuşurken, yürürken, ticaret yaparken, tırnak keserken, çocuklarımızla konuşurken, birine bir şey anlatırken, bir ko-nuda karar verirken, düşünürken, gülerken ağlarken, severken, kü-serken, her ân, her saniye bizim için kulluk ve ibâdettir. Her ânımızda Rabbimiz Allah olmalıdır. İbâdet sadece namaz, oruç, abdest, hac ve zekattan ibaret değildir. Hayatımızın tamamı ibâdettir. Hayatımızın tümünde Allah'ı dinlemeliyiz.

Sabahleyin erken kalkıp namaz kılmalıyım, neden? Çünkü bu konuda benim kulu olduğum Rabbim öyle istiyor. Yemeğimde soframda içki olmayacak, Rabbim öyle istiyor. Yerken, içerken, giyerken, harcarken israf etmeyeceğim, Rabbim öyle istiyor. Konuşurken hep hayır konuşacağım, yalan söylemeyeceğim, Rabbim öyle istiyor. Gece Kur'an okuyacak, anlayacak ve gündüz onu yaşayacağım, başka-larına anlatacak ve ilan edeceğim, Rabbim öyle istiyor. Harama el sürmeyeceğim, başkalarının namusuna el uzatmayacağım, kendi na-musuma sahip çıkacağım, Rabbim öyle istiyor. Çocuklarıma, hanımı-ma, komşuma, arkadaşlarıma, talebelerime her fırsatta Allah'ı anlata-cağım, Rabbim öyle istiyor. En çok O'nu öveceğim, en çok O'nu gündeme alıp O'ndan bahsedeceğim, O'nu ölçü alacağım, Rabbim öyle istiyor. Hukuk olarak O'nun hukukunu hamd edeceğim, kılık kıyafet olarak O'nun seçtiğini hamd

edeceğim, Rabbim öyle istiyor. Hayatı-mın tümünde sadece O'nun çektiği yere gideceğim. Ondan başkası-nın önünde eğilmeyeceğim, O'ndan başkalarının yasalarını benimse-meyeceğim, Rabbim öyle istiyor. Hâsılı tüm hayatımda sadece O'nu dinleyecek ve yüzümü sadece O'na döneceğim, Rabbim öyle istiyor. O Allah benim Rabbimdir. Benim ondan başka arzusunu yerine getireceğim, emir ve yasaklarını hayatımda uygulayacağım, daraldığım zaman kendisine dua edip imdadıma çağıracağım, sığınıp korunaca-ğım Rabbim, efendim yoktur.

Evet önemine binaen bunu bir kere daha söyleyip âyetin öteki bölümüne intikal edeyim inşallah. Arkadaşlar, unutmayalım ki yaptıklarımızın yaptırıcısı, yapmayıp terk ettiklerimizin de terk ettiricisi kimse bizim Rabbimiz odur. Yâni pozitif ve negatif tüm amellerimizde haya-tımızda etkili varlık kimse, neyse Rabbimiz odur. Dikkat ederseniz kabirde bize sorulacak ilk soru da bu olacaktır. **"Men Rabbuke" "Rab-bin kim?"** Düşünebiliyor musunuz? Bir adam 50-60 sene bu dünyada bir hayat yaşayacak. Yaşadığı bu süre içinde özgür iradesiyle pozitif ve negatif pek çok şeyler yapacak. Sonra da ölüp kabre konulunca kendisine çok basit bir soru gelecek. Rabbin kim? Bu basit soruya herkes cevap verebilir gibi geliyor. Ama iş öyle değildir. Bunun mânâ-sı şudur: Orada pozitif ve negatif her bir amelimiz gündeme getirilip bu konuda Rabbin kimdi? Buyurulacak. Hayatında iken şöyle bir kıya-fetten yana olmuştun, bu konuda Rabbin kimdi? Kimi memnun etmek için böyle giyinmiştin? Kim istemişti bunu? diye sorulacak. Bu dün-yada âkıl ve bâliğ olduğumuz andan son nefesimizi vereceğimiz ana kadar tüm yaptıklarımız ve yapmadıklarımız tek tek ortaya dökülecek ve her biri konusunda Rabbimizin, yâni onun yaptırıcısının kim olduğu sorulacak. O zaman basit bir soru değil bu soru değil mi? İşte Rabb budur ve Rabbimiz hesap gününde bu konuda bizim yardımcımız olsun inşallah.
Ama O Rabbim sadece benim değil, bütün âlemlerin Rabbidir. Güneş, Ay, Yıldızlar, galaksiler, yürüyenler, sürünenler, canlılar, cansızlar, akıllılar, akılsızlar, bilinenler ve bilinmeyenler ola-rak, görülenler görünmeyenler olarak göklerde ve yerlerde ne varsa, O bütün âlemlerin sahibidir, mâlikidir, otoritesidir, Rabbidir.

Bütün varlıkları yaratan, öldüren, büyüten, küçülten, besleyen, doyuran, sevk ve idare eden, hayat programlarını çizen, haklarında kanun koyan O'dur. Evet O bütün âlemlerin Rabbidir.

İslâm âlimleri âlemi şöyle tasnif etmişlerdir: Âlem **"Ma si-vallah"** demektir. Yâni âlem, Allah dışında her şey demektir. Âlimlerimiz önce âlemi iki kısma ayırmışlardır:

1: Gayb âlemi,

2: Şehâdet âlemi.

Gayb âlemi bilginin konusu değildir. Bu âlem bilinemez, görülemez. Bu âlem ancak imanın konusudur. Kur'an'ın bize haber verip inanmamızı istediği, cennet, cehennem, cin, melek bunların hepsi gayb âlemidir.

Şehâdet âlemi de görülen ve bilinebilen âlemdir. Bilginin konusu olan âlemdir. Bu âlemi de İslâm âlimleri yine ikiye ayırmışlardır:

A- Bilinenler (varlar),

B- Bilinmeyenler (yoklar)

Bilinmeyenler, meselâ dün çiçek aşısı bilinmiyordu, ama bugün bilinmektedir. Veya şu anda benim cebimde ne olduğunu herkes bilemez ama ben bilebilirim. Yâni sizin için bilinmeyen benim için bilinendir. Veya meselâ doktorun bildiğini, mühendisin bildiğini herkes bilemez. Bunun gibi aslında şahâdet âleminin konusu olanlardır.

Bilinen (varlar) lere gelince bunları da âlimlerimiz dört kısma ayırmışlardır.

A- Üç boyutlular,

B- İki boyutlular,

C- Tek boyutlular,

Ç- Boyutsuzlar.

Üç boyutlular madde, iki boyutlular resim ve gölge, tek boyut-lular zaman, renk ve sayı, boyutsuzlar da nokta, namus, hareket, akıl gibi şeylerdir.

Üç boyutlular dediğimiz maddeyi de ikiye ayırmışlardır:

A- İradeli olanlar, İnsanlar,

B- İradesiz olanlar, diğer varlıklar, hayvanlar bitkiler gibi.

İradeli olanları da ikiye ayırmışlar.

A- Kadın.

B- Erkek.

İradesiz olanları da ikiye ayırmışlar.

A- Ruhlular.

B- Ruhsuzlar.

Ruhsuz olanlar, toprak, hava, su ve ateş gibi şeylerdir. Ruhlu olanları da ikiye ayırmışlar.

A- Bitkiler,

B- Hayvanlar diye.

İşte âlimlerimizin bu şekilde tasnif ettikleri veya insanların bildikleri, bilemedikleri sayılabilecek ne kadar âlemler varsa bunların hepsinin Rabbi Allah'tır. Bunların tümünü yaratan, yoktan var eden, hayat programlarını tespit eden, hepsini doyuran, koruyan, yaşatan, ayakta tutan ve hepsinin boyunlarındaki kulluk ipinin ucu elinde olan, hepsinin kendisine boyun büküp yasalarına teslim oldukları Rabb, Allah'tır.

İşte bizler Fâtiha sûresinin bu bölümünde tüm âlemlerin ve bizim Rabbimiz olan böyle bir Allah'a hamd ediyoruz. Böyle bir Allah'ı övüyor, böyle bir Allah'ın övdüklerini övüyor, böyle bir Allah'ın bizim adımıza seçip, beğenip gönderdiği hayat programını övüp başımıza taç yapıyoruz. Ve O'nun övmediklerini, beğenmediklerini de övmeyeceğimize, sevmeyeceğimize, onlara sahip çıkıp benimsemeyeceğimize, hayatımızda onlara yer vermeyeceğimize dair ahitte bulunuyoruz. Bu konuda Rabbimize söz veriyoruz. Hamdımızı sadece O'na ait kılacağımıza, O'ndan başkalarını asla hamd edip emirlerini dinleme-yeceğimize, O'ndan başkalarının arzularını gerçekleştirip, yasalarını uygulamayacağımıza, O'ndan başkalarının gösterdikleri, çektikleri yerlere gitmeyeceğimize söz veriyor, ahitte bulunuyoruz. Ve her gün en az kırk defa da bu ahitlerimizi yeniliyoruz.

O halde günde kırk defa Rabbimize verdiğimiz bu ahitlerimizi bozmamalıyız. Ahitlerimize sâdık kalmalıyız. Namazlarımızda Rabbi-mize verdiğimiz bu sözlerimizi unutup, namaz sonrası hayatımızda o hayata karışacak söz sahibi başka Rabler, başka efendiler bularak Allah'la dalga geçmeye çalışmamalıyız. Hayatı parçalayıp bir bölümünü Allah kaynaklı, öteki bölümünü başka Rabler, başka İlâhlar kaynaklı düzenleyerek şirkin içine düşmemeliyiz.

3: "O, Rahmân ve Rahîmdir."

O Allah, kendisini Rab bileceğimiz, günlük hayat programımızı kendisine soracağımız ve boyunlarımızdaki kulluk iplerinin ucunu eline vereceğimiz, sadece kendisini ve sistemini hamd edeceğimiz Allah, Rahmân ve Rahîmdir. Allah'ın tüm yaratıklarıyla ilişkisi rahmet esasına dayanmaktır. Kur'an'ın başka yerlerinde Rabbimiz bunu anlatır.

"O Allah, rahmet etmeyi nefsine yazmıştır."
(En'âm 12)

Allah, kullarına karşı rahmeti nefsine yazmıştır. Zira mülkün sahibi O'dur. Bu konuda O'nu kimse zorlayamaz. Kimse O'nu minnet altında tutamaz. Mülkün sahibi olarak kendisi öyle, dilemiş, dünya ve âhirette mahlukâtına rahmet etmeyi kendisine yazmıştır. Rabbimizin

dünya ve âhirette kullarına muamelesinin temeli işte bu rahmettir. Bu-hâri ve Müslim'de rivâyet edilen bir hadis-i kutside:

"Benim rahmetim gazabımı geçmiştir."

Buyurulur. Allah, kulları için rahmeti bol olandır. Kendisini inkâr edenleri bir anda yerin dibine batıracak güçte olduğu halde yine de bu insanlara rahmeti gereği mühlet tanıyor, dönüş imkânı veriyor.

Hz Ömer Efendimiz anlatıyor. Rasulullah Efendimizin huzuruna bir kısım esirler getirildi. Bir de baktık ki esirler arasında bir kadın yana döne kaybolmuş çocuğunu arıyor. Bu kadını gösteren Allah'ın Resûlü şöyle buyurdu:

"Şu kadını görüyor musunuz? Onun aradığı çocuğuna duyduğu şefkat ve merhametten çok daha fazlasıyla Allah size merhamet etmektedir. Çocuğunun kendisine dönmesine bu kadının sevinmesinden çok daha fazlasıyla sizin Rabbinize dönmenizden Allah sevinmektedir."

Rahmet İslâm'ın ana umdesidir. Yaşadığımız bir tek saniye yoktur ki; bizler Rabbimizin rahmeti altında olmayalım. Rabbimizin bizim adımıza rahmeti kendi üzerine yazdığını bildirmesi bile bir rahmet eseridir. Rabbimizin rahmeti önce insanın varlığında tecelli eder. İnsanın yoktan var edilişi, kendini bile bilmez bir varlık iken kendisine Allah bilgisinin ulaştırılması, kitap gönderilmesi ve halife yapılması, tövbe ettiği takdirde günahlarının affe-dilmesi, günahlarına misliyle ceza verilirken sevaplarına on misliyle, bazen daha fazlasıyla mukâbele edilmesi, günahlarının iyiliklerle silinmesi, rahmetiyle cennete konulması, evet bunların hepsi rahmet eseridir. Besmelede bu Rahmân ve Rahîm sıfatları konusunda epey bir şeyler demiştik, burada da bununla iktifa edelim.

4: "O din gününün mâlikidir."

işte bu Rahmân ve Rahîm olarak tanıdığımız, inandığımız Allah, din gününün sahibi ve mâlikidir. Mâlik, sahip demektir, otorite de-mektir, söz sahibi demektir.

Din günü de hakla batılın, iyiyle kötünün, doğruyla yanlışın, mü'minle kâfirin, Müslümanla müşrikin, mü'minle münafığın birbirinden ayrılacağı, iyilerin iyiliklerinin mükâfatı olarak cennete uçacakları, kötülerin de kötülüklerinin cezası olarak cehenneme akıp dolacakları gün demektir.

Din günü kıyamet günü demektir. Din günü, Allah katında bir gündür ki, bizim dünyadaki günlerimize benzemez. Bir gündür o, ama farklı bir gündür. Bugün dünya, yarın âhiret sözüyle de ifade edildiği gibi dünyanın tüm ömrü bir gün, âhiret hayatı da bir gün olarak ifade edilmiştir. Yevmü'd dünya ve yevmü'l âhireti. İnfitâr sûresinde Rabbi-miz bu din gününü şöyle anlatır:

“Din gününün ne olduğunu sen nerden bilirsin? Evet ceza gününün ne olduğunu nereden bileceksin? O gün, kimsenin kimseye hiçbir fayda sağlamayacağı bir gündür. O gün buyruk yalnız Allah'ındır.
(İnfitar 17,18,19)

Evet o gün insanlar ne kendilerine, ne de başkalarına bir şey sağlayacak değildirler. Yâni o gün insanlar hiç bir şeye mâlik değildirler. O gün söz sahibi sadece Allah’tır. O gün hâkimiyet sadece O’nundur. O gün hiç kimsenin ne söz söyleme, ne de mâzeret ileri sürme hakkı olmayacaktır. O gün sadece söz hakkı Allah’ındır. O gün mâlik Allah’tır. O gün mutlak otorite Allah’tır.

Burada insanın hatırına bir soru geliyor. Peki acaba sadece bu dünyadaki hayat son bulup insanlar ölünce mi Allah söz sahibidir? Yâni sadece dünya hayatı son bulup âhiret hayatı başlayınca mı Allah hâkimiyet ve otorite sahibidir? Bundan önce Allah söz sahibi değil midir? Yâni şimdi, şu anda Rabbimiz otorite ve hâkimiyet sahibi değil midir? Bu dünyada sözü geçmiyor mu Allah’ın? Allah’ın hâkimiyeti, egemenliği bu dünyada yok da öbür tarafta mı başlayacaktır? Acaba Aristo’nun dediği gibi, dünyayı yarattı da işi bitti mi hâşâ Allah’ın? Acaba Allah dünya işlerini bilmiyor da dünyada bizim hayatımızı düzenleyecek başka Rablerimiz mi var? Veya dünyayı yarattıktan sonra beğenmeyerek, onun idaresiyle ilgilenmeyerek onun idaresini bize bırakan, nasıl bilirseniz öylece yaşayın, nasıl isterseniz öylece hukuk yapın, canınız nasıl isterse öylece giyinip soyunun, diyen dünyada hiç ses çıkarmayıp hâkimiyetini öbür tarafta gündeme getirecek olan bir Allah mı bu Allah? Hayır hayır, bugün de, yarın da yegâne Mâlik, dün-yada da, âhirette de yegâne söz sahibi, yegâne otorite ve hâkimiyet sahibi Allah’tır. Hem öyle bir hâkimiyet sahibi ki, mülkünde ortağa asla rızası yoktur O’nun. Kullarını başkalarına itaat konusunda, başkalarını dinleme, başkalarına kulluk etme, kendi yasalarını bırakıp başkalarının yasalarını uygulamaları konusunda, soğanın dişisinden bile kıskanan bir Allah.

Ama şu anda dünyanın konumu gereği, dünyadaki imtihan gereği istediği gibi yaşamayan kullarına, kulluktan çıkıp kendisine isyan bayrağı çeken kullarına anında cezalarını verip dokunmadığı için insanların çoğu bunu anlayamıyorlar. Vahiyden habersiz olanlar bunu yanlış anlıyorlar. Dünyanın konumu, dünyanın yasaları kendilerini aldattığı için din gününü unutarak bir hayat yaşıyorlar. Hayatlarını dünyada yaptıklarından ötürü hesap ödeyecekleri bir makamın, bir mahkemenin yokluğu inancına bina ediyorlar. Halbuki bakın Rabbimiz Mü’min sûresinde şöyle buyurur:
"O gün onlar meydana çıkarlar. Onların hiç bir şeyi Allah’a gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir? Kahhâr olan tek Allah’ındır."
(Mü’min 16)

O gün onlar açığa çıkarlar, her şeyleri açığa çıkar. Mantar bitiyormuş gibi kabirlerinden dışarı fırlayıp atılırlar. Halbuki bu adamlar, dün bunu inkâr ediyorlardı. Dünyada iken bunu, bugünü akıllarının ucundan bile geçirmiyorlardı. Bir daha dirilmeyeceklerini, sümenaltı edileceklerini, gizlenip saklanabileceklerini, tüm yaptıklarının yanlarına kâr kalacağını

zannediyorlardı. Ama iş, hiç de öyle olmamış. İşte şimdi diriltilmişler, gizli ve âşikâr tüm yaptıkları, tüm suçları ortaya dökülmüş, tıraşları gözlerinin önüne inmiştir.

O gün onlar, her şeyleriyle açığa çıkarlar. Kendileri, amelleri, niyetleri, gizledikleri, sakladıkları, yaptıkları, yapmadıkları her şey açığa çıkar, her şey ortaya dökülür. Faili meçhul hiç bir şey kalmaz o gün. İşte insanların dirilip açığa çıktıkları o gün Allah buyuracak ki: "Mülk kimin bugün? Mâlikiyet kimin bugün? Göktekiler, yerdekiler, kasalarınızdakiler, keselerinizdekiler, altınızdakiler, üstünüzdekiler kimin bugün? Evleriniz, arabalarınız, kadınlarınız, çocuklarınız kimin bugün? Hâkimiyet kimin? Egemenlik kimin bugün? Söz hakkı kimin bugün? Cevap verecek kimse yok ki. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölmüş. Hareket eden, nefes alan bir tek canlı kalmamış. Cevap verecek kimse olmayınca yine Allah cevap verecek ve buyuracak ki: "Bugün mülk, bugün hâkimiyet, bugün egemenlik, bugün söz hakkı Kah-hâr olan, tek olan Allah'ındır."

Peki sadece o gün mü diyecek Allah bunu? Bugün sormuyor mu Allah bunu? Ya da sadece o gün mü mülkün sahibidir Allah? Bugün mülkün sahibi O değil mi? Bugün söz sahibi Allah değil mi? Evet bugün de mülkün sahibi O'dur. Bugün de söz sahibi, yarın da söz sahibi O'dur. Bugün de, yarın da mâlik O'dur. Ama imtihan gereği, dünyanın konumu gereği bugün kimseye dokunmuyor Allah. O'nu mülkün sahibi bilenlere de, O'nu mülkün sahibi kabul etmeyerek kendilerini mâlik konumunda görenlere de dokunmuyor Allah. O'nu Rab bilenlere de, O'ndan başka Rabler kabul edenlere de dokunmuyor. Namaz kılanlara da, kılmayanlara da, hayatını Rab Allah kaynaklı yaşayanlara da, O'nu diskalifiye edip başka Rabler kaynaklı yaşayanlara da dokunmuyor. Tıpkı lokantada yemek masasıyla hesap masasının ayrıldığı gibi. Yemek masasında yemek yenir, hesap masasında da hesap ödenir. Yemek masasında hesap ödemeye, hesap masasında da ye-mek yemeye kalkışanlara gülerler. Aynen bunun gibi Rabbimiz dünya için burası yemek masası, burası amel masası, burada kimseden hesap sormayacağım, dileyen dilediği gibi bir hayat yaşasın, ben hesap masasını öbür tarafta kuracağım buyuruyor. Onun için sorgulama orada başlıyor. Onun için din gününün, kıyamet gününün, hesap gününün mâliki deniyor. Değilse din gününün de, dünya gününün de mâliki sadece Allah'tır. O'ndan başka mâlik, O'ndan başka sahip, O'ndan başka egemen ve söz sahibi yoktur.

Diyor ki Rabbimiz: Bugün mülk, bugün hâkimiyet tek olan, Kahhâr olan Allah'ındır. Bugün egemenlik, heybet ve korkusundan tüm mahlukâtın sustuğu Kahhâr olan Allah'ındır. Bugün söz hakkı kendisinden başka her şeyi mağlup ederek üstün gelen Azîz olan Al-lah'ındır. Hükmü O verecek, kararı O verecektir. Artık herkes susmuş, suspus olmuş, kimsenin ağzını bıçak açmıyor ve herkes Allah'ın hükmünü beklemektedir. Yine aynı sûrenin bir altındaki âyetinde Rab-bimiz şöyle buyuruyor:

"**Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Şüphesiz ki Allah, hesabı çabuk görendir."**
(Mü'min 17)

O gün hüküm günüdür. O gün ceza günüdür. O gün adâlet günüdür. O gün adâletin ve hakkın ikame edildiği gündür. O gün hiç kimseye haksızlık yoktur. Yâni o gün hiç kimseye, hiç bir varlığa en küçük bir adâletsizlik ve zulüm yapılmayacaktır. Ne dünyada hesabını kitabını bugün için yapıp da Allah'ın istediği kulluğu yaşamak için çalışıp çabalayan birinin hakkını alamaması gibi, mükâfatını elde edememesi gibi bir adâletsizlik, ne yaptıklarının karşılığını tam olarak alamama gibi, yâni bir kısım haklarının zayi olması gibi bir adâletsizlik, ne de kişinin hak etmediği halde haksız yere cezalandırılması biçi-minde bir haksızlık olacaktır. Zerre kadar bir zulüm, bir haksızlık, bir kayırma söz konusu olmayacaktır.

Yâni ne yapmadıklarından ötürü birinin mükâfatlandırılması, ne de hak etmediği halde haksız yere cezalandırılması biçiminde bir adâletsizlik yoktur o gün. Yâni ne bir kişinin cezalandırılması gerekirken hak ettiği bu cezadan kurtulması, ne cehenneme gitmesi gerekirken yanlışlıkla cennete gitmesi, ne de cennete gitmesi gerekirken yapmadığı şeyler kendisine isnat edilerek haksız yere cehenneme gitmesi türünde bir zulüm olmayacak. Ya da hiç kimseye hak ettiği cezadan daha fazlasını yüklemek biçiminde veya yanlışlıkla birinin günahının bir başkasına yüklenmesi, yâni birinin yerine başkasının cehenneme gitmesi gibi hiçbir adâletsizlik olmayacaktır. O yüce mahkemede böyle bir adâletsizlik yoktur. Herkese yaptıklarının karşılığı tastamam verilecektir. Herkes yaptığının tam karşılığını görecektir.

Fâtiha sûresinde günde en az kırk defa kendisini din gününün mâliki, otoritesi, söz sahibi olarak zikretmemizi, bunu sürekli hafızamızda diri tutmamızı isteyen Rabbimiz, aslında bununla bu günün bizim hayatımızda canlı tutulmasını, bir an bile unutmamamız gerektiğini, hayatımızı bu inanca bina ederek yaşamamız gerektiğini anlatıyor. Öyleyse din gününü hiç bir zaman hatırımızdan çıkarmadan yaşayacağız. Bugünün imanını hep taze tutacağız. Bugünü sürekli iki kaşımızın arasında tutacak ve hayatımızı buna göre yaşayacağız. Bundan sonraki âyetinde Rabbimiz şöyle buyurur:

5: "Ancak sana kulluk eder ve ancak yardımı senden dileriz."

Fâtiha'nın bu bölümünde Rabbimiz bizim yalnız olmadığımızı, bizim gibi inanan, bizim gibi düşünen bir İslâm ümmetinin üyesi olduğumuz şuurunu veriyor bize. "Ancak sana ibâdet eder ve ancak senden yardım dileriz." Dikkat ederseniz fiiller tekil değil, çoğuldur. Yâni "yalnız sana ibâdet ederim ve yalnız senden yardım beklerim" şeklinde tekil değil, "yalnız sana kulluk yaparız ve yalnız senden yardım bekleriz." Biz tek başına namaz kılarken de böyle demek zorundayız. Ben yok, biz var. Bunun mânâsı şudur:

"Ya Rabbi, tüm varlıklar, göklerde ve yerde ne varsa hepsi sana kulluk yapmaktadır. O varlıklardan birisi olarak ben de onların arasına katılıp sana kulluk yapıyorum. Ama sadece ben değil, biz sana kulluk yapıyoruz" demektir bunun mânâsı. Yâni ben yalnız kendim O'na, O'nun istediği kulluğu, O'na lâyık kulluğu yapamayacağım için kendimi diğer mü'min kardeşlerimin ve tüm varlıkların içine katarak ancak sana kulluk yaparız diyorum. Duanın kabulü, ibâdetin kabulü için böyle demek daha güzeldir. "Ya Rabbi! Biliyorum ki şu benim ibâdetlerim sana lâyık değildir. Sana lâyık olarak yapılan ibâdetler ve dualar arasında benimkini de kabul buyur Allah'ım" demek daha uygundur. Bunu bize tarif buyuran

Rabbimizdir. Eğer O böyle bir sûre indirerek bizi bilgilendirmemiş olsaydı bizim bunu kendi kendimize bilmemiz mümkün olmayacaktı.

Bir de yine buradan anlıyoruz ki Rabbimiz; bizim cemaat ol-mamızı istemektedir. “Ben” değil “biz” olmamızı istiyor. Fâtiha’da bizden bu konuda ahit alıyor ve bu ahitlerimize sâdık kalmamızı, bu ahitlerimizi sosyal hayatımızda gerçekleştirmemizi istiyor. Sûrenin bu bölü-münde bir taraftan bize bu konuda yol gösterirken, diğer taraftan da kendisine kendisinin istediği gibi kul olamayanları, Rablerini tanıma-yanları, Rablerini Rab kabul etmeyenleri uyarırken, bir diğer taraftan da onların da Rablerini Rab bilecekleri ve sadece O’na kulluk edecekleri âna kadar bizim tebliğ için onlara gitmemiz gerektiğini, bu uğurda her şeyimizi feda edecek biçimde çırpınmamız gerektiğini anlatmak-tadır.
“Yalnız sana ibâdet eder ve yalnız senden yardım bekleriz.” Yalnız sana kul köle oluruz ve yardımı da sadece senden bekleriz. Yalnız seni dinleriz, yalnız senin çektiğin yere gideriz ve sadece senden yardım umarız. Evet burada bizden kendisine bu sözü vermemizi istiyor Rabbimiz. Acaba günde en azından kırk defa bu sözü bize verdiren, sürekli bu ahdi bize yenilettiren Rabbimizin maksadı nedir? Israrla tüm namazlarımızda bizim bunu hatırlamamızı, hiç bir zaman unutmamamızı isteyen Rabbimiz acaba bizim başkalarına da kulluk yapacağımız, yanılıp şaşırıp da hayatımızda başkalarını da dinleyeceğimiz, başkalarının da çektiği yere gideceğimiz konusunda bilgi sahibi de, bu konuda bizi uyarmak ve sakındırmak mı istiyor? Acaba bizi, bizden daha iyi bilen Rabbimiz bizim boyunlarımızdaki kulluk ipini kendisinden başkalarına da verebileceğimizi bildiği için mi ki, bizi uyarmak istiyor? Acaba kendisinden başkalarına da kulluk edeceğimiz konusunda bizden bir endişesi mi var ki her huzuruna çağırışta bizden bu ahdimizi yenilememizi istiyor? Bu mânâ etrafında düşünelim şimdi.

Acaba biz günde kırk defa Rabbimize verdiğimiz bu söze sâdık mıyız? Acaba şu anda bizler gerçekten sadece Allah’a mı kulluk ediyoruz? Acaba bizim hayatımızda başka Rablerimiz, başka efendilerimiz, başka mâbudlarımız yok mu? Acaba şu anda tüm hayatımız-da sadece Allah’ı mı dinliyoruz? Acaba hayatımızın tümünde söz sahibi Allah mı? Yoksa hayatımızın bazı bölümlerinde Allah’ı, öteki bölümlerinde başkalarını mı dinliyoruz? Bu ko-nuda sıhhatli bir karar verebilmek için ibâdet kavramını tanımamız gerekecektir. İbâdet, itaat demektir. İtaat etmek de bir varlığın arzularını yerine getirmek, tevâzu göstermek ve itiraz etmeksizin onun isteklerine boyun bükmek demektir. Bakın Şuarâ sûresinde Rabbimiz bu hususu şöyle anlatır. Firavun Allah’ın elçisi Hz Mûsâ’yı sorgulamaya başlayınca Hz. Mûsâ da ona şöyle diyordu:

“Başıma kaktığın bu nîmet, İsrail oğullarını kendine kul ettiğinden ötürüdür" dedi.”
(Şuarâ 22)

Evet âyet-i kerimeden anlıyoruz ki, Firavun İsrail oğullarını zorla kendi arzularına itaat ettirerek, onları kendisine kul köle edinmişti. Demek ki bir varlığın emirlerine itaat, ona kulluk mânâsına gelmek-tedir. Yine Mâide sûresinde de şöyle buyurulur:

"Allah katında bundan daha kötü bir karşılığın bulunduğunu size haber vereyim mi" de, Allah kime lânet ve gazap ederse, kimlerden maymunlar, domuzlar ve tâğut-lara kullar kılarsa, işte onlar yeri en kötü ve doğru yoldan en çok sapmış olanlardır.”
(Mâide 60)

Dikkat ediyor musunuz? Âyet-i kerimede Rabbimiz yeryüzün-de en kötü, en şerli varlıkların özelliklerini sayarken **“Ve Abedet tâ-ğut”** buyuruyor. Yâni tâğutlara kulluk yapanlar, tâğutların, şeytan-ların kulu olanlar. Allah’tan başkalarının emirlerine itaat ederek, Al-lah’tan başkalarının yasalarını uygulayarak onlara kulluk yapanlar buyuruyor. İmam Taberî tefsirinde tâğutu şöyle tarif eder: Allah’a isyan edip, Allah’a baş kaldırıp kendi arzu ve yasalarıyla insanlara hükmeden insan, şeytan, put ve her türlü sistem, her türlü otorite, her türlü kurum, her türlü hâkimiyet ve başkanlıktır.
"Milletleri bize kul iken, bizim gibi iki insana mı inanacağız? " deyip onları yalancı saydılar.
(Mü’minûn 47)

Mü’minûn sûresinin bu âyet-i kerimesinde de anlatıldığına göre; Rabbimiz, Hz Mûsâ ve kardeşi Harun’u, Firavun ve erkânına mûcizeleri ve apaçık delilleriyle göndermişti de onlar Allah’ın elçilerine karşı büyüklük tasladılar ve dediler ki; “Bu Mûsâ ve Harun’un milleti zaten şu anda bize kulluk yapıp dururlarken, biz onların Rabbi konumundayken kalkıp da bizim gibi iki insana mı iman edeceğiz? Onlar bize kul iken, onlar bizim egemenliğimiz altındayken, o toplumun, o köle toplumun iki üyesine iman edeceğiz ha? Bu olacak şey midir?” diyorlardı.

Bu konuda son olarak Yâsîn sûresinden de bir âyet okuyalım inşallah:
Ey insanoğulları! Ben size, şeytana ibâdet etmeyin, o sizin için apaçık bir düşmandır, Bana kulluk edin, bu doğru yoldur, diye bildirmedim mi? "
(Yâsîn 60,61)

Yâsîn sûresinin bu âyetinde de şeytana ibâdetten söz ediliyor. Rabbimiz diyor ki; “Ey kullarım! Ben size şeytana ibâdet etmeyin dememiş miydim?” Peki acaba şeytana nasıl ibâdet edilir? Biz biliyoruz ki yeryüzünde hiç kimse şeytana ibâdet etmez. Bütün insanlar tab’an, fıtraten ondan nefret ederler. Ama anlıyoruz ki burada kastedilen ibâdet, tapınma çok açıktır ki; ona itaat etmek demektir. Şeytana itaat etmek, onun sözünü dinlemek, fısıltılarına, vesveselerine kulak vermek, onun arzuları peşi sıra gitmek, onun istediği şekilde hareket etmek ve gösterdiği yolda yürümek demektir.

Öyleyse şu okuduğum âyetlerin tümünde anlatılan ibâdet, bu varlıklara secde etmek, bu varlıklara namaz kılmak demek değil; bu varlıkların arzularını yerine getirmek, bu varlıkların emirlerini dinlemek, bu varlıkların belirledikleri yasalar çerçevesinde hayatı düzenlemek, bu varlıkları hayatta söz sahibi kabul etmek demektir.

Demek ki; Allah’ın dışında hayata karışacak, yasa belirleyecek başka ilâhlar, başka rabler, başka efendiler belirleyip onların emirlerine itaat de ibâdettir. İşte bizim bu duruma

düşmemizi istemeyen, hayatımızın tümünde sadece kendisini dinlememizi, hayatımızın tümünde sadece kendisine kul olmamızı isteyen Rabbimiz, Fâtiha sûresinin bu bölümünde bu ahdimizi sürekli yenileyerek hatırımızda canlı tutmamızı istemektedir. Namazlarında sürekli bu ahitlerini yenileyen ve hayatlarında bu ahitlerine sâdık kalan mü'minler tüm hayatlarında sadece Allah'a kulluk ederler. Müşrikler ise hayatlarına karışacak Allah'la beraber başka Rablerin, başka İlâhların varlığını da kabul ederler. Tamam, hayatımızın ibâdet bölümüne Allah karışsın, ama haya-tımızın öteki bölümlerinde söz sahibi bizim başka Rablerimiz, başka ilâhlarımız da vardır. Biz onları da dinlemek, onlara da kulluk etmek zorundayız. Bunlar rubûbiyet ve ulûhiyet konusunda Allah'ın yeryüzünde ortaklarıdır. Bunların sözleri de dinlenmelidir. Bunların yasaları da uygulanmalıdır. Bunların da emretme, nehyetme hakları vardır. Bunlar da itaat edilme makamındadırlar. Bunlar da fayda ve zarar verme yetkisine sahiptirler. Kulluk bunların da hakkıdır diyorlar.

İşte bu şekilde yeryüzünde Allah'tan başka itaat edilmeye lâyık varlıklar kabul etmek demek; onlara da kulluk etmek demektir. Adiy Bin Hatem hadisinde Allah'ın Resûlü son derece açık bir şekilde böyle din adamlarının, bilginlerin, idarecilerin emrettiklerini yerine getirip yasakladıklarına da itaatin mahza onlara kulluk olduğunu, onlara ibâdet olduğunu anlatır.

Demek ki Fâtiha'nın bu bölümünde herhalde bizim kendisini bırakıp başkalarına kulluk yaparak, ya da kendisine kullukla birlikte başkalarına da kulluk yaparak, başkalarını da dinleyerek, başkalarının önünde de eğilerek belimizin kamburlaşacağından endişe ediliyor ki, sürekli bu ahdi yenilememiz isteniyor? Yâni deminden beri anlattığım gibi ibâdet; bir varlığa itaat demektir ve şu anda Allah'ın dışında bizi kendilerine itaate çağıran yeryüzünde binlerce tâğut, binlerce sahte Rab'ler, sahte efendiler, kanun koyucular, çevre, âdetler, moda, nefis, şeytan, zevkler, amirler, ağalar, babalar, analar, patronlar vardır. Bizi kendilerine de kulluğa, kendilerini de dinlemeye çağırarak bizi şirke düşürmek isteyen binlerce unsur var çevremizde. Onun içindir ki bir Müslüman her gün kırk defa namazlarında Allah'a verdiği bu sözü unutup, hayatını parçalara bölüp, her bir parçasında ayrı ayrı efendilere itaat etmeye bir başladı mı; Allah korusun, artık şirke düşmüş demektir.

Acaba şu anda öyle olmamış mı? Diyesim geliyor. Acaba böyle değil miyiz bugün? Allah için bir düşünün. Allah için vaziyetinize bir bakın. Acaba şu anda Müslümanların başı Allah'tan başkalarının önünde eğilmiyor mu bugün? Acaba Müslümanlar Allah'tan başkalarına itaat etmiyorlar mı bugün? Allah'tan başkalarından korkmuyorlar mı? Allah'tan başkalarına güven bağlamıyorlar mı? Allah'tan başkalarını Rab, Melik, İlâh ve hâkim görmüyorlar mı? Allah'tan başkalarını hayata egemen bilmiyorlar mı? Allah'tan başkalarını rezzâk bilmiyorlar mı? İkinci üçüncü derecedeki rezzâklarının gazabından emin olmak için Allah'ın arzularını terk etmiyorlar mı? Acaba Allah'tan başkalarının kapısında adâlet arayanlar Allah'ın adâletini beğenmediklerinden, Allah'ın emirlerini dinlemediklerinden gitmiyorlar mı? Biz sadece Allah'ı dinleyemeyiz, O'nun dışında da dinleyeceğimiz ilâhlarımız var demiyorlar mı bu halleriyle?

Halbuki Nahl sûresinde Rabbimiz şöyle buyuruyordu:

“Allah buyurdu ki İki İlâh edinmeyin, sizin İlâhınız tek İlâhtır”
(Nahl 51)

“İki İlâh edinmeyin” diyor Allah. Sizin kendisine kulluk edeceğiniz, boyunlarınızdaki ipin ucu elinde olacak, çektiği yere gideceğiniz, hayat programını kendisinden alacağınız bir tek İlâhınız var, diyor. Kendisine itaat edeceğiniz, sözünü dinleyeceğiniz, hayatınıza karışacak iki İlâhınız olmasın. Camide ayrı bir ilâhınız, caddede ayrı bir ilâhınız olmasın. Namaz konusunda sözünü dinleyeceğiniz ayrı bir ilâhınız, hukukunuz konusunda ayrı bir ilâhınız olmasın. Oruç konusunda ayrı bir ilâhınız, kılık kıyafetiniz konusunda ayrı bir ilâhınız olmasın. Âhiret konusunda etkili ayrı bir ilâhınız, dünya yasaları konusunda söz sahibi ayrı bir ilâhınız olmasın. Evet camide ayrı bir ilâhınız, caddede, sosyal hayatınızda ayrı ilâhlarınız olmasın diyor Rabbimiz. Çünkü bizim camide yaptıklarımız da, caddede yaptıklarımız da hepsi ibâdettir. Hayatımızda ibâdet sayılmayacak bir tek saniyemiz bile yoktur.

Allah’ın saptırdığı kavim hıristiyanlar hayatı ikiye ayırdılar. Kilisenin içindeki hayat ve dışarıdaki hayat diye. Veya kilisenin içinde Allah’a ayrılan, Allah’ın dinlendiği, Allah kaynaklı hayat ve dışarıda, sosyal hayatta başka İlâhlara ayrılan, başka ilâhlar kaynaklı hayat diye hayatı ikiye ayırdılar. Camide ayrı bir ilâh, camide ayrı bir Rab, ticaret hayatında ayrı bir ilâh. Namaz, oruç konusunda ayrı bir ilâh, kılık kıyafette ayrı bir ilâh. Hukukta ayrı bir ilâh, ekonomide ayrı bir ilâh. Düğünde ayrı bir ilâh, kazanırken ayrı, harcarken ayrı bir ilâh kabul edersek, yâni hayatı parçalar ve hayatın her bir biriminde ayrı bir ilâhın sözünü dinlersek Allah korusun aynen hıristiyanlar gibi biz de şirke düşmüş oluruz. Çünkü bakın Rabbimiz onların bu sapmalarını anlatırken adlarını da koyarak şöyle buyuruyor:
“Andolsun ki, "Allah üçten biridir" diyenler kâfir olmuştur; oysa İlâh ancak bir tek İlâhtır. Dediklerinden vazgeçmezlerse, andolsun onlardan inkâr edenler elem verici bir azaba uğrayacaktır.
(Mâide 73)

Evet eğer bir Müslüman da hayatını parçalara bölüp her bir parçasında ayrı Rablere, ayrı İlâhlara kulluk ederse aynı duruma düşmüş olacaktır. Çünkü hayatı parçalamak şirktir.

Selef âlimlerimiz iyi anlaşılabilmesi için dinin hükümlerini, emirlerini ikiye ayırmışlar. İbâdet ve muamelât diye. Kur’an’ın inişinden asırlar sonra bu ayırım yapılmış. İnsanın Allah’la arasındaki ilişkilerini düzenleyen dinin emirlerine ibâdet, insanın diğer insanlarla ilişkilerini düzenleyen bölümüne de muamelât denmiş. Ama bidâyette bunu yapanların niyetleri samimi idi. Yâni herhangi bir art niyetleri yoktu. Ve gerek bu ayırımın yapıldığı dönemlerde, gerekse ondan sonra asırlarca ibâdet dediğimiz dinin Allah’la insan arasındaki ilişkilerini düzenleyen prensipleri de, muamelât dediğimiz insanın çevresiyle münâsebetlerini düzenleyen prensipler de Kur’an’dan alınıyordu. İbâdetin prensipleri de, muamelâtın prensipleri de Allah kaynaklı idi. Her iki alanda da söz sahibi dindi. Ama öyle bir zaman geldi ki ibâdet dediğimiz Allah’la kul arasındaki ilişkilerin prensipleri Allah’tan, muamelât dediğimiz insanın çevresiyle ilişkilerini düzenleyen prensipler de Parlamentodan alınmaya başlanınca işte Müslümanların hayatında şirk açığa çıkmış oldu. Müslümanlar Allah ve

başkaları kaynaklı ikilem içinde bir hayatın mahkûmu oldular. Hayatlarının bir bölümünde Allah'ın kulu olurlarken, öteki bölümünde başkalarının kulu durumuna düştüler.

İşte bu, dini parçalamaydı, hayatı parçalamaydı. Hayatın bazı bölümlerinde Allah'ı dinleme, ama öteki bölümlerinde başka rablere, başka ilâhlara kulluk yapmaydı. Çünkü insan kafasına göre mü'min olamaz. Kimse kafasına göre bir iman ve İslâm belirleyemez. Bu dinin belirleyicisi Allah'tır. Öyleyse iman da, İslâm da Allah'ın istediği biçim-de olmalıdır. Şunu kesinlikle bilelim ki Allah'ın istediği imanda, Allah'ın ortaya koyduğu İslâm'da ibâdet kastı bulunmayan hiç bir beşerî faaliyet yoktur. Kulluğun dışında sayabileceğimiz bir tek davranış yoktur. Ve İslâm bidâyetinden nihâyetine kadar insan hayatında bu ibâdet mefhumunu gerçekleştirmeyi en büyük gâye edinmiştir. İnsanın birey-sel hayatında, insanın Allah'la ilişkilerinde, insanın insanla ilişkilerinde, insanın çevresiyle ilişkilerinde, ekonomisinde, iktisadî hayatında, ceza hukukunda, medenî ve aile hukukunda, bütün emir ve yasalarında İslâm'ın bundan başka bir hedefi yoktur. İslâm hayatının tümün-de insanın Rabbine kul olmasını, Rabbine kulluk içinde olmasını istemektedir. Kur'an baştan sona bu kulluğu anlatmaktadır. Bu dinin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'e baktığımız zaman ibâdet ve mu-amelâtın ayrı ayrı şeyler olmadığını görürüz. Çünkü İlâh tektir. Aksi takdirde insanın hayatına karışıcı iki ilâh kabul etmek zorunda kalırız ki işte bu da şirktir. İbâdette ayrı bir ilâh, muamelâtta ayrı bir ilâh düşünmek şirkin taa kendisidir.

Hayatı parçalayanlar, hayatın bir bölümünde Allah yasalarını, öteki bölümlerinde de birtakım Allah tanımaz tâğutların, otoritelerin yasalarını uygulamaya çalışanlar, bu halleriyle de müslüman olabileceklerini zannedenler, kesinlikle bilmelidirler ki bu dinden uzaklaşıp büyük bir sapıklığın içine düşmektedirler. Öyle değil mi? Bir itikadı tanımayan bir insan nasıl olur da o itikadın sahibi olabilir? Bir dinin özünü, mahiyetini tanımayan bir insan nasıl olur da o dinin mensubu olabilir?

Eğer ibâdetten maksat sadece hayatın bir bölümünü Allah'a ayırmak olsaydı, eğer ibâdet sadece namaz, oruç, hac, zekat gibi belli şekiller ve hareketlerden ibaret olsaydı bunca peygamberler kafilesinin bu kadar eziyetler çekmesinin mânâsı kalmazdı. O zaman asla Allah elçileriyle Allah düşmanları arasındaki bunca kavgalar olmazdı. Halbuki çekilen bunca eziyetler, dökülen bunca kanlar beşeri kullara kulluktan kurtarıp tek bir Allah'a kul yapabil-mek içindi. Hayatın her bir alanında sadece Allah'a kul olmaları için, Allah berisinde tüm sahte Rableri, tüm yapay tanrı ve tanrıçaları reddetmek için bu kadar mücadeleler olmuştur. Hayatın bazı bölümlerinde hak iddia eden, egemenlik iddia eden sahte rablerin, sahte tanrıların otoritelerini kırmak, ulû-hiyet ve rubûbiyetlerini yok edip, ellerini Allah kullarının üzerinden çekip, hayatın tümünde yalnız Allah'ın hâkimiyetini gerçekleştirmek içindi. Hayatın tümünde Allah'a kulluğu gerçekleştirmek içindi.

Eğer peygamberler böyle bir taksime razı olsalardı; tamam, hayatın bazı bölümlerinde insanlar Allah'ı dinlesinler, öteki bölümlerin-de de sizi dinlesinler. Hem size, hem de Allah'a kulluk yapsınlar deselerdi vallahi hiç birisinin burnu bile kanamazdı. Sahte rablerin, sahte tanrıların bu kadar gazaplanmalarına ve Allah elçilerine karşı savaş açmalarına da gerek

kalmazdı. Çünkü ne Ebu Cehiller, ne Nemrutlar, ne Firavunlar böyle hayatın bazı bölümlerinin Allah'a verilmesine karşı değillerdi. Meselâ insanların hayatlarının ibâdet bölümünde Allah'ı dinlemelerine karşı değillerdi onlar. Tamam hayatınızın bazı bölümlerinde Allah'ı da dinleyebilirsiniz. İlâhlardan bir İlâh olarak, tanrılardan bir tanrı olarak Allah yasalarını da uygulayabilirsiniz. Ama hayatın tümüne karışıcı tek İlâh olarak Allah'a hayır diyorlardı. Çünkü bizler de varız diyorlardı. Bizim yasalarımız, bizim emirlerimiz, bizim arzularımız da dinlenmeli. Biz de egemen olmalıyız hukukta. Biz de egemen olmalıyız ekonomide. Biz de egemen olmalıyız kılık kıyafette ve sosyal yasalarda diyorlardı.
Ayrıca dün de, bugün de bu yapay tanrılar tıpkı Allah'ın kullarına yaptığı gibi kendi kullarına cennetler ve cehennemler de vaad ediyorlar. Kendi vahiylerini kabul edip uygulayanlara cennetler, reddedip uygulamayanlara da cehennemler vaadediyorlar. Kendilerini Allah makamında görüyorlar. Biz tanrıyız! Biz İlâhız! Mülk bizimdir! Saltanat bizimdir! Egemenlik bizimdir! Bilgiyi biz dağıtıyoruz! Şifayı biz dağıtıyoruz! Rızkı biz veriyoruz! Hayatınızı, düzeninizi biz sağlıyoruz! İstikbalinizi biz sağlıyoruz diyerek insanları kendi egemenliklerine, kendi kanunlarına, kendilerine kulluğa çağırmaktadırlar.

Egemenlik bizdedir! Hâkimiyet bizdedir! Eğer bizim kanunları-mıza itaat etmezseniz sizi yok ederiz! Rızık bizdedir, eğer bizim dediklerimizi yapmazsanız rızkınızı keseriz! Maaşınızı keser, tayininizi çıkarır, sizi sürgün ederiz! Şifa bizdedir, eğer bizim arzularımıza kulluk etmezseniz, size türlü hastalıklar musallat ederiz. İlim bizdedir, eğer bizim dediklerimizi yapmazsanız sizi cahil bırakırız! Size diploma vermeyiz, sizi doktor yapmayız, size doçentlik payesi vermeyiz! Egemenlik bizdedir, güç kuvvet bizdedir! Eğer bize kulluk etmezseniz dünyayı size haram ederiz! Eğer bizim hâkimiyetimizi kabul etmezseniz sizi kodese tıkar, güneşi size haram ederiz! Hayatı size zindan ederiz! Diyorlar.

Tıpkı bugün böyle diyerek Allah kullarını kendilerine, kendi yasalarına kulluğa çağıran sahte tanrılar ve tanrıçalar gibi dünün üçkâğıtçılarının karşısında da eğer Allah elçileri böyle bir hayata, böyle bir kulluğa, böyle bir taksime razı olup susuverselerdi, inanın değil sürgüne maruz kalmak, değil ölümle kucaklaşmak, burunları bile kanamazdı.

işte Fâtiha sûresinin bu bölümünde Rabbimize böyle bir ahitte bulunuyoruz.
Ya Rabbi! Hayatımızın sadece bir bölümünde değil, her bölümünde sadece sana kulluk ederiz, sadece seni dinleriz, sadece senin istediğini yaparız, sadece sana sığınırız. Daraldığımız, bunaldığımız zaman sadece sana dua eder, sadece senden yardım isteriz. Çünkü bir kişinin Allah'tan başka birini, şu sebepler nizamı üzerinde müessir zannederek, etkili ve yetkili görerek ona dua etmesi, felâketler karşısında ondan medet beklemesi, ona sığınıp, onu kurtarıcı bilmesi o kişiye ibâdet anlamına gelmektedir.

Evet, insanlardan kimileri böyle kendilerinde bir nane görüp dua ettiklerinin, sığındıklarının kuludur. Allah'a yapılması gereken kulluğu bunlara yaparak ibâdet etmektedirler. Kimileri yasalarını uygulamaya çalıştıkları tâğutların kuludur, kimileri fısıltılarına, vesveselerine kulak verdikleri, gösterdiği yoldan gittikleri şeytanın kuludur, kimileri aşırı derecede sevip saydıkları dehaların, liderlerin kuludur. Kimileri Allah yerine oturtup putlaştırdıkları

nefislerinin, heva ve heveslerinin kulu, kimileri Allah yasaları yerine ikame ettikleri modanın kulu, kimileri Allah'ı darıltma pahasına da olsa uymaya çalıştıkları âdetlerin kulu, kimileri asla karşı gelinmez zannettikleri toplumun, çevrenin kulu, kimileri yönetmeliklerin kuludur. Gerek itikâdî anlamdaki kulluk olsun, gerek teşrî anlamındaki, kanun koyma konusundaki kulluk olsun, gerekse bilinen mânâdaki ibâdet şeklindeki kulluk olsun hepsi de birdir. Bunların tamamı kulluktur ve tamamı sadece Allah'a yapılmalıdır.

İşte onun için burada diyoruz ki:
"Allah'ım! Ben bunlardan hiç birisine kulluk yapmam! Bunlardan hiç birisine itaat edip irademi, hürriyetimi teslim etmem! Ben bunlardan hiç birisine boynumdaki ipi teslim etmem! Ben ancak sana ibâdet ederim! Ben ancak seni dinler, sana itaat eder ve senin çektiğin yere giderim!" diyoruz.

İşte İslâm'ın esası ve özü budur. İnsanın kul olması demek, kulluk yapması demektir. Her kulun bir efendisi vardır. Biz, bu sözümüzle kendimizi Efendimize satıyoruz. Satılan şeyin ikinci defa bir başkasına satılması, hem de bizi satın almak isteyen nefis, şeytan ve tâğutlar eğer bizi efendimizin aleyhinde kullanmak isteyenlerse, bu gerçekten çok ayıp bir şeydir. Bu suçu dünyada, herhangi bir dünyalık adına işleyen kişi için bile mahkeme açılır. Yâni sattığı bir malı ikinci defa bir başkasına satmaya kalkışan kimseye ceza verilir. Öy-leyse kelime-i şahâdet söyleyerek, ya da günde kırk defa namazlarımızda bu âyeti okuyarak kendimizi Allah'a satmışken, artık bir başkasına satılamayız.

Allah-kul, Rab-âbid, efendi-köle ve kulluk. Esasen demin de ifade ettiğim gibi Kur'an'ın tamamı işte bu konuyu anlatır. Kur'an baştan sona bu üç konuyu anlatır. Kur'an efendiden bahseder, efendinin sıfatlarını anlatır. Sonra kuldan, köleden ve bu iki varlık arasındaki ilişkiden, yâni kulluktan söz eder. O halde ta baştaki sözü bir daha tekrar ediyorum, demek ki Kur'an'ın tamamı Fâtiha sûresinde toplan-mıştır.

Fâtiha'da ifade ettiğimize göre bizim tek bir efendimiz vardır. Biz köleyiz ve tek efendimize kulluk ediyoruz diyoruz. Burada kendi kendimize bir soru soralım: Acaba gerçekten biz bunun farkında mıyız? Acaba gerçekten Fâtiha'nın bu bölümünde ne dediğimizin farkında mıyız? Acaba gerçekten biz böyle miyiz? Acaba şu anda bizim efendimiz bir tane midir? Acaba bugün tüm hayatımızda yalnız O'nu mu dinliyoruz? Acaba hayatımızda dinleyip itaat ettiğimiz, teslim olup hizmet ettiğimiz başka rablerimiz, başka ilâhlarımız yok mu?

Burada bunu anlayabilmek için müsaadenizle bir tespitte bulunalım: Bizim şu andaki kulluğumuz şuna benzer. Bir hizmetçi, bir köle düşünün ki, aklının erdiği kadarıyla, babasından anasından gördüğü kadarıyla, çevresinden aldığı görgü kuralları çerçevesinde efendisine hizmet ediyor. Meselâ sabahleyin bir düşünüyor, herhalde efendim benden bir sabah kahvaltısı ister diyor ve efendisine becerebildiği bir kahvaltı hazırlayıp ikram ediyor. Bundan sonra, "Eh artık efendi öğle-ye kadar benden bir şey istemez" diyor ve sabahtan öğleye kadar ki zamanı efendiden uzakta, nefsinin arzuları istikâmetinde, Ayşe'nin, Fatma'nın hizmetinde, para kazanmanın peşinde, dedikodu peşinde ya da başka efendilerin

hizmetinde koşturuyor. Öğle vakti olunca hemen efendiyi hatırlıyor ve onun yanına gidiyor. “Galiba efendim bu vakitte benden bir öğle yemeği bekler” diyerek bir yemek ikram ediyor. Kısa bir süre onunla meşgul olduktan, onun hizmetinde bulunduktan sonra “artık işim bitti” diyor ve yine başka efendilerin hizmetine dönüyor. Akşam olunca da “her halde efendim benden bir yatak sermemi bekler” diyerek efendisine bir de yatak serince hepten onunla işi bitiyor. Ne dersiniz? Acaba bu köle sizce iyi bir köle midir?

İkinci bir hizmetçi daha düşünün ki; bu biraz daha ötekisinden gayretli, görgülü. Ötekisinden fazla olarak efendisinin hayvanına bakıyor, sabahla öğle arasında bir saat kadar onunla meşgul olduktan sonra, “her halde efendi benden biraz fıkra anlatmamı ister” diyerek yirmi dakika kadar efendiye fıkra anlatıyor. Veya “efendi her halde yatmadan önce benden kendisine biraz kaval çalmamı bekler” diyerek on beş dakika kadar kaval çalıveriyor tamam. Bu hizmetçi nasıl sizce?
Bizim şu anda efendimize yaptığımız aynen bunun gibi değil mi? Sabahleyin efendi bizden bir sabah namazı bekler herhalde diyerek sarhoşça, ne dediğimizi, ne okuduğumuzu, hangi taahhütlerde bulunduğumuzu bilmeden bir sabah namazı kılıyoruz. Diyoruz ki tamam artık bundan sonra öğleye kadar efendinin beklediği başka bir şey yoktur. Sanki bu anlayışla, bu edeple efendinin huzurundan ayrılıp Ayşe’nin, Fatma’nın, nefsin, şeytanın, şehvetin, tâğutların, paranın, pulun, şöhretin, dünyanın, dükkanın, tezgahın peşine takılıyoruz. Öğle vakti yaklaştığı zaman efendiyi hatırlıyoruz, herhalde efendi benden bir öğle namazı bekler diyoruz, yine sarhoşça bir namaz kıldıktan sonra yine efendiyi unutup başka efendilerin, başka Rablerin peşine takılıyoruz. Bizim hizmet anlayışımız, kulluk anlayışımız işte budur.

Halbuki İslâm’ın kulluğu bu değildir. Allah’ın istediği kulluk bu değildir. İslâm’ın kölelik anlayışı bu değildir. Şunu hiç bir zaman hatırımızdan çıkarmayalım ki İslâm’daki kulluğun şartı zamanın tümünü efendiyle birlikte geçirmektir. Sabah O’nunla beraber, öğleye kadar O’nunla beraber, öğle O’nunla beraber, namaz kılarken O’nunla beraber, ticaret yaparken O’nunla beraber, yemek yerken O’nun kulu, giyinirken soyunurken O’nun kulu, severken küserken O’nun kulu, yatarken O’nun kulu, hanımıyla beraberken O’nun kulu, tırnak keser-ken O’nun kulu, hâsılı hayatın tümünde O’nun kulu ve O’nunla beraber olmaktır. Efendiden ayrı bir tek saniye bile düşünülemez. İşte Allah’ın istediği kulluk budur. Çünkü Allah kulunun hayatında boşluk bırak-maz.

Ve işte biz, Fâtiha sûresinin bu bölümünde hayatın tümünü kulluk olarak Allah’a takdim ede-ceğimize dair Allah’a söz veriyoruz. Ya Rabbi söz veriyorum, ben hayatımın tümünde sadece sana kulluk edecek, sadece seni dinleyeceğim diyoruz. Ama bu gerçekten zordur. Hayatın tümünde Allah’ın kulu olup, sadece O’nu dinlemek gerçekten zordur. Çünkü piyasada bizi Allah’a kulluktan koparıp kendilerine kulluğa çağıran yığınlarla varlık var. Nefis, şeytanlar, tâğutlar, çevre, baba, ana, toplum, yasalar, yönetmelikler, müdür amir vs vs. Bizi sade-ce Allah’a kulluktan, sadece Allah’ı dinleyip O’nun istediği gibi yaşa-maktan koparıp kendilerine de kulluğa çağıran yığınlarla varlık var. İşte tüm bu aleyhteki unsurlardan kurtulup sadece Allah’a kulluk yapabilmek için, bu zoru başarabilmek için de burada Rabbimizden yardım istiyoruz. Yâni kendisine yapacağımız kulluk konusunda da kendisinden yardım istiyoruz.

“Ancak sana ibâdet eder, ancak senden yardım bekleriz” diyoruz. Onun içindir ki namaz Allah’tan yardım isteme konusuymuş. Ebu Davut’un rivâyetinde şöyle buyurulur:

“Allah’ın Resûlü ne zaman bir şeye üzülürse hemen namaza dururdu."

Bir başka rivâyette de hadîseler onu üzüp, bitkin hale getirin-ce:

"Bizi serinlet ey Bilal!"

Yâni; “Bir ezan oku ey Bilal! Bir namaza duralım da rahatlayalım” buyururdu. İbni Cerir rivâyet eder: “Allah’ın Resûlü karnı ağrıyan bir adam gördü de ona şöyle buyurdu: **"Kalk namaz kıl! Çünkü onun şifası namazdır"** Buyurdu.” Yine rivâyet edilir ki; “İbni Ab-bas’a kardeşinin vefat haberi verilince önce istirca etti, sonra da hemen bir kenara çekilip iki rekat namaz kıldı. Böyle bir durumda Allah’tan yadım dilemeyi ihmâl etmedi.” Namazla Allah’tan yardım dilemek.

Öyleyse biz de öyle bir namaz kılalım ki; Allah bize yardım etsin, anlamına gelecektir bu. Yâni Allah’ın yardımını celp edecek bir namaz kılmalıyız. Eh ben namaz kıldım. Ya Rabbi hani bana beş bin lira verecektin! Olmayacağına göre namazın bizzat kendisi yardımın gereğidir. Yardımın anahtarıdır yâni. Bir de peygamberimiz diyor ki **“Namazla Allah’tan şifa isteyin”** Demek ki şifa konusunda da yardım namazla olabilecek, namazla istenebilecektir. Artık ne tür bir şifadır bu? Sosyal dertlere mi? Bedenî dertlere mi? Ailevî dertlere mi? Bunları erbab-ı namaz bilir diyoruz.

Herhalde Allah’ın istediği biçimde bir hayat süren adam, acıları da pek o kadar duymayacaktır. Meselâ şu anda Bosna’dakiler veya Çeçenistan’dakiler, eminim bizden daha rahatlar. Bazen kolu gidiyor, bazen ayağı kopuyor, bazen arkadaşı ölüyor gözünün önünde, ama adam hiç tınmıyor bile. Niye? Belki de o ortamı daha bir yakın görüyor ve yaşıyor da ondan. Eh şimdi namaz demek; kişinin Allah’la beraberliği demek olunca, elbette Allah’tan yardım dilemesi de, şifa dilemesi de mümkün olacaktır.

Namaz Allah’tan yardım isteme sebebidir. Namaz **"talim-i mesele"**dir. Yâni Allah’tan istemeyi öğretendir. Allah’tan nasıl isteneceğini öğretendir. Veya Allah’tan istenmesi gerekeni isteme makamıdır namaz. Ve, işte Fâtiha sûresinin bu âyetiyle Allah’tan yardım dileme makamında oluyoruz. Evet, günde kırk defa biz namazla Allah’tan yardım istiyoruz.
Ya Rabbi tüm hayatımda sadece senin kulun olacağım! Sadece seni dinleyecek ve sadece senin git dediğin yere gideceğim! Boynumdaki ipin ucunu sadece senin eline vereceğim! Ama bu gerçekten çok zor bir şeydir. Beni senden koparıp kendilerine kulluğa çağıran binlerce sahte rabler var. Bu konuda da yardımı senden bekliyorum! Bana yardım et Allah’ım! diye Allah’tan yardım isteme makamıdır namaz. Namaz kılmayan bir adam, yâni bu duayla günde kırk defa Allah’a iltica etmeyen bir adamın tüm hayatı bozuk demektir. Namaz kılmayan bir kişi oruç ta tutamaz. Namaz kılmayan bir kişinin, Allah’ın istediği biçimde giyinmesi de mümkün değildir. Namaz kılmayan bir kimse zekatı da veremez. Namaz

kılmayan bir kişinin çocuklarını Müslümanca eğitmesi de mümkün değildir. Namaz kılmayan bir kişinin Allah'ın istediği biçimde müslümanca bir hayat yaşaması da mümkün değildir. Namaz kılmayan bir kişinin tüm hayatı bozuktur. Neden? Çünkü Allah, ona yardım etmeyecek demektir. Namaz kılarak ve namazında ya Rabbi tüm hayatımı Müslümanlaştıracağım, tüm hayatımda senin istediğin biçimde sana kulluk yapacağım, ancak bu konuların tümünde yardımı senden bekliyorum, diye günde kırk defa dua etmeyen bir adam Allah'ın yardımından mahrumdur. Ve elbette Allah'ın yardımından mahrum olan bir kişinin hayatının düzgün olması da mümkün değildir.
Derken, bunu ortaya koyuyoruz. Ya Rabbi! Tüm kulluğumuz sanadır. Tüm hayatımızı kulluk olarak sana sunuyoruz. Hayatın tümünde senin kulun olduğumuzun farkındayız. Ama üzüle-rek ifade edeyim ki şu anda pek çoğumuz ne dediğimizin farkında değiliz. Biz sanki böyle değil de şöyle diyoruz: **"İyyake Na'budu"**sanki: **"İy-yake nüsalli ve iyyake nestaiyn"** diyoruz. Yâni ancak sana kul-luk yaparız ve ancak yardımı senden bekleriz yerine. Ancak sana namaz kılarız ve ancak senden yardım bekleriz diyoruz. Veya: **"İy-yake nesumu ve iyyake nestaiyn"** diyoruz. Yâni ya Rabbi ancak sana oruç tutarız ve ancak senden yardım bekleriz diyoruz. Veya: **"İyyake nehuccu ve iyyake nestaiyn"** diyoruz. Yâni ya Rabbi ancak senin için hacceder ve ancak senden yardım bekleriz diyoruz. Niye böyle diyoruz? Çünkü bizim ibâdetten anladığımız sadece bunlardır da ondan. Hayatın tümünün kulluk olduğunun farkında değiliz, farkında olanlarımız da hayatın tümünde Allah'a kulluğu gerçekleştiremiyor da ondan böyle diyoruz. Evet bu âyetle de alâkalı bu kadar söz yeter. Bundan sonra bizim Efendimizden, Rabbimizden talebimiz geliyor.

Ancak bakın burada bir nefes alıyoruz. Çünkü sûrenin bu bölümünde, bu altıncı âyetin sonunda bir "Tı" durağı geliyor. Bu da burada duruşun vacip olduğunu anlatıyor. Yâni şöyle durup bir nefes alıp Rabbimizden ne isteyeceğimizi bir düşüneceğiz. Durup düşünüyoruz. Acaba ne istesek Rabbimizden? Dururken bunu düşüneceğiz, ama esasen kendisinden ne isteyeceğimizi de bize bırakmayarak Rabbimiz söyleyecek.

Hani bir hadis-i kutside Rabbimiz; "Ben Fâtiha'yı kulumla kendi aramda taksim ettim" buyurarak bundan önceki bölümün kendisine ait olduğunu, bundan sonraki bölümün de kuluna ait olduğunu anlatıyordu. Kulum Fâtiha sûresinin buraya kadar ki bölümünde beni över, bana senâ eder, kulluğunun, köleliğinin sadece bana olduğunu, benden başkasının önünde eğilmediğini, eğilmeyeceğini, benden başkalarının arzularını yerine getirmeyeceğini, benden başkalarının yasalarını hamd etmeyeceğini ortaya koyar. Bundan sonraki bölümün de kuluna ait olduğunu anlatır Rabbimiz. "Kulum beni övdükten sonra, bana karşı kulluğunu, köleliğini ihraz ettikten sonra, benim rızamı kazandıktan sonra, bundan sonraki bölümde kulum benden ister ve ben de onun istediğini kuluma veririm" buyurmaktadır.

Peki acaba biz, Rabbimizden ne isteyeceğiz? Yâni buraya kadar söylediklerimizle, ortaya koyduklarımızla tam Rabbimizin rızasını kazanmışken, Rabbimiz bizim böylece kendisine takdim ettiğimiz ahitlerimizin sonunda bizden razı olup şöyle buyurmuşken: "İste artık ey kulum! Benden ne istersen vereceğim!" buyurarak tüm rahmet kapı-larını açmışken acaba böyle bir durumda biz O'ndan ne isteyelim? Ama üzülmeyin, bizim kendisinden neler

isteyeceğimizi, bizim neye muhtaç olduğumuzu bizden çok daha iyi bilen, bizim hayrımızı, menfaatimizi bizden çok daha iyi bilen Rabbimiz, ne isteyeceğimizi de burada beyan ediveriyor. Bakın kendisinden ne isteyecekmişiz? Ne diyecekmişiz burada?

6: “Bizi doğru yola hidâyet eyle!.”

“Ya Rabbi bizi sırat-ı müstakime hidâyet et. Bizi doğru yola ilet ya Rabbi. Bize hak yolu, doğru yolu göster ya Rabbi.” İşte Rab rehberliğinde, efendi mihmandarlığında kulun talebi buymuş. Rabbimiz bizden, bunu dememizi, bunu istememizi istemektedir. Eğer Rabbimiz Fâtiha’nın bu bölümünde kendisinden ne isteyeceğimiz konusunda bize bilgi ulaştırmasaydı, bunu bize bıraksaydı neler neler istemezdik değil mi? Ya Rabbi bize para ver, mark ver, dolar ver, at ver, avrat ver, fiyat ver, murat ver, sap ver, saman ver, ver, ver, ver. Çok şükür ki Rabbimiz, bunu bize bırakmamış. Bu konuda her şeyin en iyisini, en doğrusunu bilen, bilgisi mutlak olan Rabbimiz, bu bilgisiyle bizim neye muhtaç olduğumuzu bizden daha iyi bilen Rabbimiz hemen bize yol göstermiş ve burada ne isteyeceğimizi kendisi ortaya koyuvermiştir.

Ya Rabbi bizi doğru yola ilet. Bizi sırat-ı müstakime ulaştır. Ta-bi zaten kendisi sırat-ı müstakimde olan birisi için sırat-ı müstakimde daim kıl, sırat-ı müstakimden ayırma anlamınadır bu. Çünkü şu anda sırat-ı müstakimde olsak bile yarın ne olacağımızı, nasıl bir çizgi takip edeceğimizi bilmiyoruz. Eğer şu anda sırat-ı müstakimde değilsek bizi ona hidâyet et, sırat-ı müstakimdeysek, onda bizi daim eyle ya Rabbi, diyoruz.

“İhdi” Hidâyet mastarından emirdir. Hidâyet et demek; yol göster demektir. Bu sığa ile yukarıdan aşağıya, yâni büyükten küçüğe vuku bulan fiile emir, aşağıdan yukarıya, yâni küçükten büyüğe karşı gerçekleştirilen talebe de dua denir. Müsaviden müsaviye yapılana da iltimas denir.

Hidâyet irşattan, mihmandarlıktan farklıdır. Yolu sadece gösterivermeye irşat denir. Ama yolu göstermekle, tarif etmekle birlikte yol soranın elinden tutup, önüne düşüp yolun sonuna kadar götürüvermek, yolda sebat vermek, yolda tutmak ise hidâyettir. Bir de hidâyet hayır talebine mahsustur. Hırsıza, soysuza yol göstermek hidâyet değildir. Bu mânâda Hâdî sadece Allah’tır. Allah’tan başka Hâdî yoktur. Rabbimizin isimlerinden birisi de Hâdîdir

Rabbimiz, rahmeti gereği insanı hidâyeti isteyebilecek, onu talep edebilecek, hidâyeti kabullenebilecek, bir fıtratta yaratmıştır. İşte biz, fıtratımız gereği Rabbimizden sırat-ı müstakime hidâyet istiyoruz.

Sırat, yol demektir. Müstakim sırat da dosdoğru yol demektir. Hiç bir eğriliği, yamukluğu, inişi, yokuşu olmayan dosdoğru yol demektir. Allah’ın kitabı ve Resûlünün sünnetiyle ortaya konulmuş din demektir, Şeriat demektir, Kur’an demektir, sünnet demektir.

Rabbimiz, kitabının başka yerlerinde buyurur ki: “İşte bu be-nim dosdoğru yolumdur. Sizi dünyada huzura, âhirette de cennete götürecek yol budur. Ama bu, benim yolumun dışında da yollar vardır. Sakın o yollara uymayın. Yol tekdir. Yol Allah’ın yoludur. tâli yollarsa

şeytanların yollarıdır. Eğer benim yolumu bırakır da onların yollarına uyarsanız, onlar sizi Rabbinizin yolundan ayırıp saptırırlar.”

Allah kendi yolunu, dosdoğru yolunu kitabında ortaya koymuş-tur. Öyleyse bütün mesele Allah’ın kitabına uymak ve kitaba göre yaşamaktır. Kitapla yol bulmaktır. Yolunu kitaba ve sünnete sorarak bul-maktır. Takva da budur işte. Takva, Rabbimizin yukarıda tarif buyurduğu esaslara göre hayat yaşamaktır. Rabbimizin, kitabında anlattığı bu emir ve yasaklara riâyettir takva. Rabbimiz bizim muttaki olmamız için, bizim böylece bir hayat yaşayarak cennete ulaşmamız için, yollarını göstermiştir. Kitabın ve sünnetin dışında takva yolu da yoktur. Kim ki kitap ve sünneti bırakır da başka şeylerin, başka yolların peşine takılırsa, o mutlaka sapmak zorunda kalacaktır.

Allah’ın Resûlü bu konuyu anlatırken elindeki bir çöple, yere bir çizgi çizdi ve buyurdu ki; “İşte bu, Rabbimin dosdoğru yoludur.” Sonra onun sağına ve soluna başka çizgiler çizerek; “İşte bunlar da şeytanların yollarıdır. Sakın sizler bu yollara gitmeyin, çünkü o yollardan her birisinin üzerinde sizi ona çağıran, sizi sırat-ı müstakimden uzaklaştırmak ve saptırmak isteyen şeytanlar vardır” buyurdu.

Evet, her bir yolun üzerinde oturan şeytanlar, insanları o yollara çağırmaktadırlar. İnsanları tâli yollara çağırıyorlar ve bu yolların sırat-ı müstakim olduğunu söylüyorlar. Tabi bu şeytanlar iman etmiş, sırat-ı müstakime girmiş mü’minleri bu yoldan çıkıp kendi yollarına girmeye çağırdıkları gibi henüz bu yola girmemiş, ama girmeye hazırlanan insanları da bu sırattan uzaklaştırmaya, bu sırata girmemeye çağırıyorlar.

Allah’ın Rasûlü bu hususu anlatırken bir hadislerinde şöyle buyurur: “Kul Müslüman olmak ve atalarının yolunu terk ederek sırat-ı müstakime girmek ister. Şeytan, böyle bir kulun yolunun üzerine oturur ve atalarının dinini terk etmemesi için ona telkinlerde bulunmaya başlar. Ne kötülüğünü gördün ki atalarının yolunu terk ediyorsun? Diyerek, onu bu işten engellemeye gayret ederken, bu konuda kararlı olan kul, şeytanı elinin tersiyle iteler ve sırata çıkar. Ama kulun yeni girdiği, henüz yeni yeni öğrenmeye çalıştığı bu İslâm yolunda, bu defa da şeytan onun karşısına hicret yolunda dikilir.” Çünkü o Müslüman bulunduğu ortamda Allah’a kulluğu Allah’ın istediği biçimde icra edemeyince mutlaka buna imkân verecek bir ortama gitmeyi deneyecektir.

İşte kulun, hicret yoluna dikilen şeytan, ona şöyle demeye başlar: “Bu yaptığın bir kaçış değil mi? Bu bir korkaklığın ifadesi değil mi? Atalarının yurdunu, doğup büyüdüğün vatanını terk edip nereye gidiyorsun? Bundan daha güzel bir yurt mu bulacaksın? Hem bundan sonra gittiğin yerde başına nelerin geleceğini biliyor musun? Seni çok büyük sıkıntılar beklemektedir diyerek” onu bu yoldan engellemeye çalışır. Fakat bu konuda kararlı olan kul, şeytanı iterek biraz daha yola girer. Elbette bu bir kaçış değil, bir korkaklık alâmeti değil, tabiri caizse bu bir dönüş hareketidir. Uzun bir engeli atlayabilmek için biraz geri çekilme hareketidir bu.

Şeytan bu konuda da muvaffak olamayınca, bu defa Allah yolunda cihada çıkan kulun karşısına, cihad yolunda çıkar ve ona şöyle demeye başlar: "İyi kardeşim, tamam anladık, îlâ-i kelimetullah da pe-ki hanımını, çocuklarını kime emanet ettin sen? Dükkanını-tezgâhını, işini aşını, markını dolarını, vatanını toprağını kime bırakıp gidiyorsun? Birilerini kurtaracağım diye, birilerinin imdadına yetişeceğim diye evdekileri, malını mülkünü tehlikeye atmanın anlamı var mı yâni? Sen gittiğin o diyarlarda bir hiç uğruna kör bir kurşuna hedef olup ölüp gideceksin de yıllarca emek sarf ederek kazandığın, uykularını terk ederek, rahatına kıyarak elde ettiğin bu paralarına, bu malına mülküne kimler konacak? Bu dinin sahibi sen misin? Senden başka bu işi yapacak yok mu yâni?" diyerek o mü'mini girdiği cihad yolundan da alıkoymak ister. Adam şeytanı bir daha iterek yoluna devam eder.

Bu defa Allah'ın Resûlü buyurur ki; "Artık bu mümin nasıl ölürse ölsün, nerede ölürse ölsün Allah ona bakmaksızın kesinlikle onu cennetine koyacaktır. Bu kul, ister yatağında ölsün, ister düşman karşısında muharebe meydanlarında ölsün, ister suda boğularak ölsün değil mi ki, en büyük düşmana karşı galip gelmeyi becerebilmiştir ve artık Cenâb-ı Hak üzerine, bu kulu cennetine koymak vacip olur" buyuruyor. Çünkü artık bu kul, kesin sırat-ı müstakimdedir ve artık lânet şeytanın ona yapabileceği bir şey yoktur.

Evet, sürekli sırat-ı müstakimde olmaya, bu yolda kalmaya çalışacağız. Dilimizle bunu istediğimiz gibi, hayatımızla, amellerimizle de bu yolda olmaya çalışacağız. Bu konuda sürekli Rabbimize dua edeceğiz. Bu öyle bir sırat ki:

7: "O kendilerine nîmet verdiğin mutlu kimselerin yoluna. O gazaba uğramışların ve sapmışların yoluna değil."

Evet ya Rabbi! Kendilerine inam ettiğin, nîmet verdiğin, nîmetlerine ulaştırdığın peygamberlerinin, salih kullarının yoluna bizi ilet. Nîmet, insanların kendisiyle lezzet bulduğu şeydir. Allah'ın, kullarına in'am buyurduğu nîmetler sayılamayacak kadar çoktur. Nîmetleri önce ikiye ayırıyoruz:

a- Uhrevî nîmetler,

b- Dünyevî nîmetler diye.

Uhrevî olanlar Rabbimizin imtihanı kazanan kullarını cennete koyması ve orada gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, akılların alamayacağı nîmetleriyle onlara in'am etmesidir.

Dünyevî nîmetleri de ikiye ayırıyoruz:

a- Vehbî olanlar.

b- Kesbî olanlar.

Kesbî nîmetler, mal kazanmak, nefsi pisliklerden korumak ve arındırmak, ilim elde etmek, ahlâk kazanmak gibi nîmetlerdir.

Vehbî olanları da ikiye ayırıyoruz:

a- Maddî olanlar.
b- Manevî olanlar.

Maddî olanlar idrak, fehim, anlayış, nutuk, konuşmak gibi nîmetlerdir.

Manevî olanları ise, insana ruh üfürülmesi, akıl verilmesi, yaratılması gibi nîmetlerdir.

Burada dikkat edilecek bir husus da şudur ki; Rabbimiz, peygamberler ve salih kullarının dışındakilere de bu nîmetlerinden vermiştir. Ama başı nîmet gibi görülüp de sonu hüsranla biten nîmetlerin hiç birisi gerçek mânâda nîmet değildir. Başı cefa ve mahrumiyet gibi görünse de sonu safa ve mutluluk ile biten nîmet, nîmettir. Onun içindir ki, burada; "Kendilerine nîmet verdiğin peygamberlerinin yoluna ilet!" diyoruz ve de; "Gazap ettiklerinin, dalâlette bıraktıklarının yoluna değil" diyoruz.

Evet, Rabbimizden sırat-ı müstakim istiyoruz. Çünkü sırat-ı müstakim, nîmet-i uzma'dır. En büyük nîmettir. Nîmetlerin en büyü-ğüdür. En önde istenmesi gereken nîmettir. Çünkü unutmayalım ki, herhangi bir nîmetin yoluna, usulüne, kanununa nail olmak, o nîmete sadece bir kere değil, sürekli nail olmak demektir. Meselâ birisinden on bin lira istemek yerine ondan on bin liraya ulaşabilecek bir yolu, bir usulü istemek çok daha evlâdır. Çünkü karşıdaki belki bir kere verecektir, iki kere, üç kere verecektir on bin lirayı ve bitecektir. Ama on bin liraya ulaşmanın yolunu öğrenmek demek, her zaman ona ulaşma imkânına sahip olmak demektir.

Veya meselâ bir problemin çözümü konusunda sizden yardım isteyen bir çocuğa, o problemi çözüvermenizle o problemin çözüm yolunu, usulünü göstermeniz elbette farklı olacaktır. Problemi çözüvermek yerine, o ve benzeri tüm problemleri her zaman çözebileceği bir yolu, bir usulü öğretirseniz, artık o çocuk her defasında çözüm için size gelmeyecek, her zaman kendisi çözebilecektir.

İşte eğer biz burada, Rabbimizden bir kısım nîmetler isteseydik, ya Rabbi bana şu nîmeti ver, bu nîmeti ver deseydik, bu talep gerçekten çok küçük bir talep olacaktı. Ya Rabbi her şeyi ver deseydik, yine küçük bir talep olurdu. Çünkü böyle bir dua kabul olduğu za-man belki bir kaç defa o nîmeti verirdi Rabbimiz, ama nîmetin devamı mümkün olmazdı. Fakat burada olduğu gibi, ya Rabbi bize nîmetlerin yolunu, usulünü göster diye dua edince, bir kere değil sürekli o nîmetlere ulaşma imkânını elde etmiş olacağız demektir. Bunun en kısa, en öz ifadesi de sırat-ı müstakimdir. Çünkü bu yolda nîmetlerin tamamı vardır. Bu yola giren kişi her ân tüm nimetlerle beraber olma imkânına sahip olacaktır.

Peki biz bunu nereden bildik? Nasıl bildik ki, Rabbimizden bunu istiyoruz? Hayır, biz bilmedik, Rabbimiz bildirdi bunu bize. Böyle dememiz gerektiğini, Fâtiha sûresini indiren Rabbimiz öğretti bize. O-nun içindir ki, bu sûreye talim-i mesele denir. Yâni istemenin usulünü, yolunu gösteren sûre anlamına. Bir nîmetin yolunu bilmek, her zaman o nîmete ulaşmamız anlamına gelecektir.

Rabbimizden sırat-ı müstakim istiyoruz, ama burada bir istis-na yapıyoruz. "Nîmet içinde yüzüp de haktan, sırat-ı müstakimden sa-pıp gitmiş, bu yüzden de gazaba uğramış ve dalâlette kalmış insan-ların yoluna bizi iletme ya Rabbi!"
Kendilerine gazap ettiklerinin ve sapmışların, sapanların, sa-pıkların yoluna değil. Biliyoruz ki; tarih içinde sırat-ı müstakimden iki sapma olmuştur. Birisi yahudi'nin sapması, öbürüsü de hıristiyanın sapması. Biri madde lehine, mânâ aleyhine bir sapma. Mânâyı inkâr ederek, mânâyı, ruhu reddederek materyalistçe bir sapma, diğeri de mânâ lehine, madde aleyhine bir sapmadır. Yâni maddeyi inkâr ederek, maddeyi reddederek, mânâcı kesilerek, ruhçu kesilerek bir sapmadır. Bunlardan birincisi yahudi'nin sapması, ikincisi de hıristiyanlık dünyasının sapmasıdır. Yahudiler mânâyı, ruhu reddederek, insanı sadece maddeden ibaret zannederek materyalistçe bir anlayışı yasallaştırarak sapmış, hıristiyanlar da insanın mad-desini, bedenini, bedeninin ihtiyaçlarını bile reddederek ayakları yerden kesilmiş, ruhçu bir anlayışın savunucusu kesilerek sapmıştır.

Bunların birisi ifrat, diğeri de tefrittir. İslâm bunun ikisini de reddeder. İslâm ikisi arasında dengeyi kuran bir dindir. İslâm, Allah'ın dinidir. İnsanı yaratan, onu herkesten iyi tanıyan Rabbimiz; onun bedenini de, ruhunu da, bedeninin ihtiyaçlarını da, ruhunun ihtiyaçlarını da inkâr etmez. İnsanın dünyadan oluşan çamur yönünü de, Allah'tan gelme ruh yönünü de göz ardı etmeyen bir dindir. Ve İslâm'ın ortaya koyduğu yol, sırat-ı müstakim, bu iki sapmanın ikisini de reddeden bir yoldur.

Bir de bu sapmayı şöyle de anlayabiliriz. Yahudi'nin sapma-sında ilim var amel yok, hıristiyanın sapmasında da amel var ilim yok. Böyle bir sapma. Bu ümmet içinde ilmi olup ta amel işlemeyenler ya-hudi'ye, ilimsiz eğri büğrü amel işleyenler de hıristiyanlara benzemek-tedir. Ve işte böylece Fâtiha sûresiyle günde en azından kırk defa bu tür sapmalardan ve sapanlardan Allah'a sığınmaktayız. İlimsiz amelden de, amelsiz ilimden de, böylece ortaya konan sapıklıklardan da Allah'a sığınıyoruz.

Evet böylece Rabbimizin bir sûresini daha tanıma imkânı bulduk. Bundan sonra kılacağımız namazlarımızda inşallah Fâtiha bilen birileri olarak bunun şuuru içinde namazlarımızı kılalım. Namazda Rabbimize verdiğimiz sözlerimizi, namaz sonrası hayatımızda muhafaza ederek, Fâtiha'nın muhtevasına uygun bir hayat yaşamaya çalışalım. Namazda verdiğimiz bu sözlerimizi, namaz sonrası hayatımız-da unutmayalım inşallah. Velhamdü lillahi Rabbil Âlemin.